

Sanna Rantakangas

RAHOITUSOPAS PIENELLE OSAKEYHTIÖLLE

RAHOITUSOPAS PIENELLE OSAKEYHTIÖLLE

Rantakangas Sanna
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Liiketalous
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalous, Taloushallinto

Tekijä: Sanna Rantakangas

Opinnäytetyön nimi: Rahoitusopas pienelle osakeyhtiölle

Työn ohjaaja: Arja Itkonen

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: kevät 2016

Sivumäärä: 47 + 12

Opinnäytetyön toimeksiantajana on pieni oululainen tilitoimisto, jonka asiakaskuntaan kuuluu pienyrittäjiä. Ajatus työhön lähti tilitoimiston yrittäjältä, sillä he saavat asiakkailtaan kyselyjä pienen osakeyhtiön rahoitukseen liittyvissä kysymyksissä. Tällä hetkellä tietoa on saatavissa melko hajanaisesti ja pienyrittäjän omat resurssit eivät välttämättä riittäisi tiedon kokoamiseen.

Työn tavoitteena oli kartoittaa pienyritykselle sopivia rahoitusvaihtoehtoja ja avata hieman tarkemmin oman ja vieraan pääoman eriä. Työssä käsitellään oman pääoman riittävyttä sekä tilannetta jossa yrityksen oman pääoman määrä alittaa yrityksen liiketoiminnan synnyttämän tappion määrän. Millaisia toimia tilanteen havaitseminen vaatii osakeyhtiön johdolta ja mitä on tehtävissä tilanteen korjaamiseksi. Kolmantena aihealueena työssä on varojenjako yhtiöstä sekä eri varojenjakotapojen verovaikutukset yrittäjän näkökulmasta tarkasteltuna.

Opinnäytetyössä on käytetty laadullisia tutkimusmenetelmiä ja aineistonkeruuta on tehty tutustumalla laajalti yritysrahoitukseen ja osakeyhtiön talouteen liittyvään kirjallisuuteen sekä erilaisiin nettilähteisiin. Opinnäytetyö on tyypiltään toiminnallinen ja sen tavoitteena ei ole uuden tiedon tuottaminen vaan olemassa olevan tiedon kokoaminen helpommin hyödynnettävään muotoon.

Kehittämistyön tuloksena syntyi tiivis opas tilitoimistolle asiakaskäyttöön. Oppaan aiheina olivat oman pääoman vähentyminen ja siihen liittyvät toimet, varojenjako osakeyhtiössä sekä valitun ja kotavan verovaikutukset. Oppaan alussa on käyty lyhyesti läpi yleisiä kysymyksiä osakeyhtiön omaan ja vieraaseen pääomaan liittyen. Pienyhtiölle soveltuvat rahoitusvaihtoehdot on kerätty taulukkomuotoon oppaan tiiviyden säilyttämiseksi.

Oppaaseen on kerätty toimeksiantajayrityksen yrittäjäasiakkaita keskeisimmin koskettavat rahoitusasiat yhdeksi helposti lähestyttäväksi kokonaisuudeksi. Saatavilla olevien rahoitusvaihtoehtojen tarjonta yllätti positiivisesti laajuudellaan. Perinteinen pankkilaina ei ole enää pienyhtiölle itsestään selvyys, kun tarjolla on yhä monipuolisemmin erilaisia rahoitusvaihtoehtoja niin pitkän kuin lyhyen aikavälin rahoitustarpeisiin.

Asiasanat: rahoitus, mikroyritys, oma pääoma, vieras pääoma, osakeyhtiö, varojenjako, verotus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Business Economics, Option of Financial Administration

Author: Sanna Rantakangas

Title of thesis: Financing guide for small limited company

Supervisor: Arja Itkonen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2016

Number of pages: 47+12

This Bachelor thesis examines micro sized limited company's financing. Commissioner for the study was a small Oulu-based accounting company that provides versatile accounting and consultancy services for big and small companies. They had a need to get accurate and easily readable financing guide for their small company clients. These companies' entrepreneurs do not always have the deepest knowledge about the financing and need guidance in these matters. The primary objective was to find out what financing options are available on the market for a very small company.

The thesis consist of a theory section and an empirical section. Theory section deals with company's capital and liabilities, the different financing options and the division of assets from the limited company. The empirical part focuses on financing in general and what to do in a situation when the owner's equity has turned negative. Dividing company assets and the entrepreneur's taxation in different dividing options are also discussed at the end of the guide.

The study was based on qualitative methods. The main sources for the thesis were found in financing literature. Some internet sources were used to ensure the most updated information possible for the theoretical parts. The type of the thesis was functional and a guide for the assigner was conducted as a product.

Finding relevant financing information in these days is difficult. Information is shattered into small pieces and it is not easily accessible for an entrepreneur. The aim for this thesis was to gather the most relevant information together to make it easier for the entrepreneur to understand and utilize it. I think I managed in this mission rather well and conducted usable guide for assigners needs.

Keywords: limited company, financing, taxation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	VIERAS PÄÄOMA	9
2.1	Pankit	9
2.1.1	Luotollinen tili	10
2.1.2	Velkakirjalaina	10
2.2	Vakuutusyhtiölainat	11
2.2.1	Takaisinlainaus	11
2.2.2	Sijoituslaina	12
2.3	Finnvera	12
2.3.1	Finnvera-laina	13
2.3.2	Yrittäjälaina	13
2.3.3	Finnvera-takaus	14
2.3.4	Joukkovelkakirjarahoitus	14
2.4	Muut rahoitusyhtiöt	15
2.4.1	Leasing	15
2.4.2	Factoring	16
2.5	Välirahoitus	17
2.5.1	Vaihtovelkakirjalainat	17
2.5.2	Pääomalaina	17
2.6	Joukkorahoitus	19
2.7	Osakkaan antama laina	20
3	OMA PÄÄOMA	22
3.1	Sidottu oma pääoma	23
3.1.1	Osakepääoma	24
3.1.2	Rahastot	24
3.2	Vapaa oma pääoma	26
3.2.1	Kertyneet voittovarat	26
3.2.2	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP)	26
3.2.3	Mahdolliset muut yhtiösopimuksen mukaiset vapaat rahastot	27
3.3	Osakepääoman korottaminen	28

3.3.1	Rahastokorotus.....	28
3.3.2	Osakepääomasijoitus.....	29
4	OMAN PÄÄOMAN VÄHENTYMINEN.....	30
4.1	Oman pääoman todellisen tason määrittäminen	30
4.2	Oman pääoman vahvistaminen.....	31
5	VAROJENJAKO YHTIÖSTÄ YRITTÄJÄLLE	33
5.1	Osinko.....	34
5.1.1	Yhtiön nettovarallisuus.....	35
5.1.2	Yrittäjän verotus.....	36
5.2	Palkka.....	37
5.2.1	YEL-osakkaan palkan sivukulut.....	37
5.2.2	Yrittäjän verotus.....	38
5.3	SVOP-rahaston jakaminen.....	38
6	OPPAAN LAATIMINEN	40
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	42
	LÄHTEET.....	44
	LIITTEET	47

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa pienelle osakeyhtiölle sopivia rahoitusvaihtoehtoja sekä tarkastella muita pienyhtiön rahoitukseen liittyviä tekijöitä. Työssä käydään läpi erilaisia vieraan ja oman pääoman ehtoisia vaihtoehtoja sekä oman ja vieraan pääoman ominaisuuksia ja roolia rahoituksessa. Niin pienen kuin suuremman yhtiön oman pääoman tulee olla kunnossa, jotta sen on mahdollista saada ulkopuolista rahoitusta toimintaansa.

Tarkastelun kohteena läpi työn on uudistetussa kirjanpitolaisissa määritelty mikroyritys, joka harjoittaa liiketoimintaa osakeyhtiömuotoisesti. Yritys luokitellaan mikroyritykseksi, mikäli enintään yksi oheisista rajoista ylittyy; tilikauden aikana yrityksessä on työskennellyt keskimäärin 10 henkilöä, liikevaihto on 700 000 € ja taseen loppusumma 350 000 €. Euromääräiset rajat koskevat päättynyttä ja sitä edeltävää tilikautta. (Kirjanpitolaki 1620/2015 1:4b §.) Työssä tutustutaan rahoitusvaihtoehtoihin ja niihin liittyvään sääntelyyn listaamattoman yhtiön näkökulmasta. Listattujen yhtiöiden tarkastelu jätetään työn ulkopuolelle. Myös erilaisten avustusten käsittely jätetään työn ulkopuolelle niiden erikoisluonteen vuoksi.

Aiheen monimuotoisuuden vuoksi yhden selkeän tutkimuskysymyksen löytäminen olisi ollut hankalaa. Prosessin edetessä tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat seuraavat:

- Mitä rahoitusvaihtoehtoja pienyhtiöllä on?
- Mitä yrityksen tulee tehdä jos se havaitsee oman pääoman negatiiviseksi?
- Miten oman pääoman negatiivisuus voidaan korjata?
- Millaisia varojenjakotapoja osakeyhtiöllä on käytössään?
- Mitkä ovat eri varojenjakotapojen verovaikutukset yrittäjälle?

Teoriaosio jakaantuu neljään osaan tutkimuskysymyksiä mukailen. Työ alkaa vieraan pääoman osiolla, jota seuraavassa luvussa tutustutaan osakeyhtiön oman pääoman rakenteeseen ja osakepääoman kasvattamiseen. Näiden lisäksi käsitellään tilannetta, jossa yrityksen taloudellinen tilanne on heikentynyt ja oma pääoma on negatiivinen. Teoriaosion lopuksi syvennyttään erilaisiin varojenjakomuotoihin sekä niihin liittyvään verotukseen. Verotuksen yhteydessä vaihtoehtoja tarkastellaan lähinnä yrittäjän oman verotuksen näkökulmasta.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on oululainen pienehkö tilitoimisto, jonka asiakaskuntaan kuuluu pienyrittäjiä. Tästä joukosta löytyy myös osakeyhtiömuotoista liiketoimintaa harjoittavia mikroyrittäjiä, joille rahoituskysymykset voivat olla vieraita. Työhön on yritetty mahdollistaa mukaan mahdollisimman kattavasti rahoitukseen liittyviä aiheita, joista toimeksiantaja saa asiakkailtaan eniten kyselyitä. Oppaan luominen näitä asiakkaita ja heidän neuvontaansa varten on toimeksiantajalle hyvin ajankohtaista.

Opinnäytetyö on tyypiltään toiminnallinen. Työn tavoitteena ei ole varsinaisesti uuden tiedon tuottaminen vaan jo olemassa olevan tiedon kokoaminen yhteen toimeksiantajaa varten. Työssä käytetyt tutkimusmenetelmät ovat laadullisia. Aineistonkeruuta on tehty laajasti erilaisista kirjallisuuslähteistä rahoituksen alalta. Lisäksi työssä on hyödynnetty erilaisia nettilähteitä, joista löytyi hyvin täydentävää ja päivitettyä tietoa teoriaosiota ja opasta varten. Opinnäytetyön kehittämistehtävänä oli tiiviin oppaan laatiminen toimeksiantajalle asiakaskäyttöön. Toiveena oli käytännönläheinen ja helpolukuinen opas, josta yrittäjät saavat lisätietoa pienyrityksen rahoitusasioista.

Oppaan alkupuolella on käsitelty osakeyhtiön rahoitusta yleisellä tasolla. Rahoitusvaihtoehtoja on käsitelty teoriaosiossa laajalti, joten niitä ei ollut tarpeen käydä oppaassa läpi yhtä tarkalla tasolla. Eri rahoitusvaihtoehdot on koottu tiiviiseen taulukkoon, jossa ne ovat asiakkaalle helposti poimittavissa. Muita oppaassa käsiteltyjä asioita ovat oman pääoman menettäminen ja korjaaminen sekä varojenjakovaihtoehtojen esittely. Oppaassa kiinnitettiin teoriaosiota enemmän huomiota palkan ja osingon verotukseen sekä niiden väliseen suhteeseen. Nämä ovat aiheita, joista toimeksiantajalle tulee asiakasyrittäjiltä eniten kysymyksiä, joten oli luontaista koota niihin liittyvä tieto omaksi kokonaisuudeksi oppaan loppuun.

2 VIERAS PÄÄOMA

Vierasta pääomaa eli velkarahoitusta on osakeyhtiön osakkeenomistajalta tai ulkopuoliselta toimijalta käyttöön saatu pääoma, joka perustuu sopimukseen. Sopimuksessa on yleensä ennalta määriteltä laina-aika ja ehdot joilla lainaa saadaan esimerkiksi millaista korvausta lainatusta pääomasta joudutaan maksamaan. (Mähönen & Villa 2013, 147.) Erilaisia rahoituskentarojoajia on nykyään markkinoilla valtavat määrät, mutta niistä ehkä perinteisimpiä ovat pankit, vakuutusyhtiöt ja erilaiset rahoitusyhtiöt.

Sopivaa vieraan pääoman ehtoista rahoitusmuotoa etsiessä keskeisiä kriteereitä ovat rahoituksen saatavuus, rahantarpeen pituus, rahan hinta eri vaihtoehtoissa ja miten ja millaisissa erissä sille on mahdollista maksaa lyhennyksiä. Yritysten luottoluokittaminen lainan saamiseksi tulee yleistymään, kun rahoittaja haluaa selvittää kuinka suuri riski yrityksen luotonantoon liittyy. Useimmat rahoituksen antajat haluavat vakuuden antamalleen lainalle tai muulle rahoitukselle. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8.)

Oman ja vieraan pääoman keskinäistä suhdetta muuttaen voidaan vaikuttaa rahoituksen hintaan ja saatavuuteen. Luotonantajilla voi olla erityisiä ehtoja liittyen siihen millä tasolla yrityksen oman pääoman tulee pysyä vieraan pääomaan ehtoiseen rahoitukseen suhteutettuna. Näiden ehtojen rikkominen, kuten omavaraisuuden heikentyminen, voi johtaa esimerkiksi lainan koron nostoon. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8.)

2.1 Pankit

Vielä nykyään vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen yleisin lähde on pankki. Jokaisella pankkiryhmällä on hieman erilaiset nimitykset tarjotuille rahoitustuotteille, mutta useimpien pankin valikoimista löytyvät ainakin perinteinen pankkilaina eli velkakirjalaina sekä luotollinen yritystili. Nämä so- pivat hyvin myös pieniyhtiön rahoitustarpeiden täyttämiseen. Luotollinen tili soveltuu parhaiten lyhytaikaiseen käyttöpääoman tarpeeseen, kun taas pankin velkakirjalaina on sopiva ratkaisu esimerkiksi ajallisesti pidempien investointien rahoittamiseen. (Martikainen & Vaihekoski 2015, 38.)

2.1.1 Luotollinen tili

Luotollinen pankkitili tuo yritykselle helpotusta lyhytaikaisiin tai kausiluonteisiin rahoitustarpeisiin. Pankkitilille on etukäteen sovittu tietty enimmäismäärä limiittiä eli luottoa, jonka yritys voi tarvittaessa nostaa. Tällöin yritys voi esimerkiksi maksaa sieltä laskuja käytettävissä olevan limiitin turvin, vaikka tilillä ei muuten olisi siihen käytettävissä varoja. (Osuuspankki 2015b, viitattu 4.11.2015.)

Luotto-ominaisuuden käyttäminen maksaa erikseen, mutta korkoa peritään vain käytetystä limiitin määrästä. Hinta muodostuu limiittiprovisiosta, pankin omasta marginaalista sekä viitekorosta. (Osuuspankki 2015b, viitattu 4.11.2015.) Tilin korko voi olla peruskorkoinen tai sidottuna viitekorkoon (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Luotollinen tili).

2.1.2 Velkakirjalaina

Velkakirjalaina on perinteisin pankkien tarjoamista rahoitusvaihtoehtoista ja joka pankilta löytyy siihen hieman oman näköisensä tuote. Sopimusta tehdessä sovitaan tarvittavasta laina-ajasta ja takaisinmaksutavasta. Hinta koostuu pääomalle maksettavasta korosta sekä lainanhoitokuluista. (Osuuspankki 2015a, viitattu 3.11.2015.)

Lainat voivat olla lyhennyssuunnitelman mukaisesti takaisinmaksettavia tai kertalyhenteisiä bullet-lainoja, joista laina-ajan päättyessä maksetaan koko pääoma takaisin pankille yhdellä kertaa. Pankkilainojen korot voivat on kiinteitä tai vaihtuvia korkoja, jotka on sidottu esimerkiksi viitekorkoon. Viitekorkona voidaan käyttää euribor-korkoa tai pankin omaa primekorkoa. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Velkakirjalainat.)

Lainarahoitusta haettaessa rahoituksenantaja eli tässä tapauksessa pankki yleensä vaatii vakuutta lainaamalleen summalle. Luottojen vakuuksina voidaan käyttää velallisen omaisuuden kiinnitystä tai panttausta sekä takauksia. Vakuudeksi on mahdollista hakea pankkitakausta tai esimerkiksi Finnveran tarjoamia takauspalveluita. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Vakuudet.)

Erilaisia kiinnitysmuotoja ovat muun muassa yritys kiinnitys, joka kohdistuu velallisyrittäjän kaikkien irtaimien omaisuuksien tai kiinteistön panttaus, josta laaditaan erillinen panttikirja. Panttaukseen voidaan käyttää käteispannia kuten erilaisia arvopapereita, joiden hallinta luovutetaan panttaussopimuksella luotonantajalle. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Kiinnitykset.)

Takauksia on tyypiltään hyvin monenlaisia. Toissijaisessa takauksessa takaaja vastaa päävelasta vain, jos velalliselta ei saada siihen suoritusta. Omavelkaisessa takauksessa takaaja vastaa päävelasta niin kuin henkilökohtaisesti velkavastuussa oleva velallinen. Täytetakuksessa takaaja vastaa päävelasta vain niiltä osin, kun velan vakuudeksi annetusta omaisuudesta ei saada suoritusta. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Takaus.)

2.2 Vakuutusyhtiölainat

Vakuutusyhtiölainat perustuvat yleensä takaisinlainaukseen tai vakuutusyhtiön sijoitustarpeeseen ja ne voivat lyhyt- tai pitkäaikaisia. Sijoituslainoissa laina-aika on yleensä 5-10 vuotta ja takaisinlainauksessa aikaa ei ole aina ennalta määriteltä. Vakuutusyhtiöt vaativat lainoilleen turvaavan vakuuden kuten pankkitakauksen tai kiinteistökiinnityksen. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Vakuutusyhtiölainat.)

2.2.1 Takaisinlainaus

Mikäli osakeyhtiöllä on palkattua työvoimaa, jonka palkoista se on velvollinen suorittamaan työeläkemaksujaa, voi se työnantajana lainata osan TyEL-vakuutusmaksuista takaisin vakuutusyhtiöltä. Eläkevakuutusyhtiö ilmoittaa yritysasiakkaalleen kertyneen lainausoikeuden määrän tai sen saa tarvittaessa pyydettyä vakuutusyhtiöltä. Laina voi olla kertaluontoinen tai jatkuva. Jatkuva lainassa vakuutusmaksuja maksetaan lainausoikeutta käyttäen. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Vakuutusyhtiölainat.)

Luoton korkoon vaikuttaa käytetty vakuus. Jos lainalla on turvaava vakuutus esimerkiksi Finnveran takaus, käytetään lainaan TyEL-viitekorkoa. Jos vakuutena käytetään esimerkiksi huoneisto-osakkeita, on korko TyEL-viitekorko + marginaali. Laina voi muodostua yhdestä tai useammasta erästä, joista jokaisella on oma takaisinmaksuaikansa. Lainaa saa 1-10 vuodeksi vakuustyyppistä riippuen

ja sille maksetaan korkoa sekä lyhennystä kahdesti vuodessa. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Vakuutusyhtiölainat.)

2.2.2 Sijoituslaina

Vakuutusyhtiöt voivat myöntää sijoitusluottoja yrityksille saadakseen lisätuottoja varoilleen. Kun lainantarjoajana on henki- tai vahinkovakuutusyhtiö, perustuu lainananto usein vakuutusasiakassuhteeseen. Sijoituslainat eivät ole sidoksissa osakeyhtiön maksamiin eläkevakuutusmaksuihin, vaan vastaavat muodoltaan tavallista velkakirjalainaa. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Vakuutusyhtiölainat.)

Laina-ajan pituus vaihtelee useimmiten kolmesta kymmeneen vuoteen. Korosta sopivat asiakas ja vakuutusyhtiö keskenään. Maksettavaan korkoon vaikuttavat esimerkiksi sovittu laina-aika ja käytettävän vakuuden tyyppi. Sijoituslainasta joudutaan yleensä maksamaan korkeampaa korkoa kuin TyEL-lainasta, mutta siinäkin turvaava vakuus alentaa koron tasoa. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Vakuutusyhtiölainat.)

2.3 Finnvera

Finnvera on valtion omistama rahoittaja, joka täydentää rahoitusmarkkinoita ja edistää yritystoiminnan kehitystä. Lainarahoitusta on saatavilla yrityksen eri vaiheisiin perustamisesta kasvuun. Pienyritys voi hyödyntää Finnveran tarjoamia vakuuksia hakiessaan esimerkiksi pankkilainaa. Ulko- ja maankauppaa harjoittaville yrityksille on tarjolla niiden tarpeisiin räätälöityjä rahoitusratkaisuja, joiden tarkempi käsittely jätetään kuitenkin tämän työn ulkopuolelle. (Martikainen & Vaihekoski 2015, 59.)

Suurinta osaa Finnveran lainoista ja muista rahoitusvaihtoehdoista on mahdollista hakea sähköisen palvelun kautta. Tämä nopeuttaa ja sujuvoittaa rahoitusprosessia huomattavasti. Ennen lainojen rahoitus- tai takauspäätöksen tekemistä Finnvera tutkii yritystä selvittäen sen edellytyksiä kannattavan liiketoiminnan harjoittamiseen. Ajan tasalla oleva liiketoimintasuunnitelma nopeuttaa prosessin etenemistä. (Finnvera 2015a, viitattu 31.10.2015.)

2.3.1 Finnvera-laina

Finnvera-lainaa voivat hyödyntää vastaperustetut tai jo pidempään toiminnassa olleet pienet ja keskisuuret yritykset. Lainarahoitusta on mahdollista käyttää esimerkiksi kone- ja laiteinvestointeihin tai käyttöpääoman tarpeisiin. Saadakseen lainaa yrityksen toiminnan tulee jäädä alle asetettujen kokorajojen: henkilöstöä enintään 250 ja taseen loppusumma sekä liikevaihto korkeintaan 50 miljoonaa euroa vuodessa. (Finnvera 2015a, viitattu 31.10.2015.)

Lainan vähimmäismäärä on 5 000 euroa ja koroksi voidaan valita kiinteäkorkoinen tai viitekorkoon sidottu vaihtoehto. Investoinnin suuruudesta ja luonteesta riippuen laina-aika voi olla 3-15 vuotta. Finnvera-laina vaatii hakijaltaan vakuuden, josta neuvotellaan lainanhakijan kanssa tapauskohtaisesti. (Finnvera 2015a, viitattu 31.10.2015.)

2.3.2 Yrittäjälaina

Yrittäjälaina on osakeyhtiön yrittäjän henkilökohtainen laina, jolla voidaan rahoittaa osakepääomasijoituksia tai sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston kasvattamista. Laina voidaan myöntää vain sellaiselle osakeyhtiön osakkaalle, jolla on yrittäjälainan avulla tehdyn lisäsjöituksen jälkeen omistuksessaan vähintään 20 % yhtiön pääomasta ja äänivallasta. Edellytyksenä on myös työskenteleminen osakeyhtiössä. Laina sopii hyvin esimerkiksi pienen osakeyhtiön omistajayrittäjälle. Hakijan henkilökohtainen talous tulee olla kunnossa, jotta lainaa on mahdollista saada. (Finnvera 2015b, viitattu 31.10.2015.)

Yrittäjälainan suuruus on 5 000-100 000 euroa, josta myöntämishetkellä tulee olla vähintään 20 % omarahoitteista. Korkona käytetään kuuden kuukauden euriboria lisättynä 3,25 %:n marginaalilla. Laina-aika voi olla korkeintaan 10 vuotta ja tänä aikana voi pitää kolme vuotta lyhennysvapaata. Lainanhakija on henkilökohtaisessa vastuussa nostamastaan Yrittäjälainasta. (Finnvera 2015b, viitattu 31.10.2015.)

2.3.3 Finnvera-takaus

Finnvera-takausta voidaan käyttää vakuutena erilaisiin rahoitustarpeisiin kuten tuotekehitykseen, markkinointiin ja investointeihin. Se sopii esimerkiksi pankin tai rahoitusyhtiön antaman lainan vakuudeksi tai pankkitakauksen vakuudeksi haettaessa luottoa tai muuta rahoitusta. Takaus voidaan myöntää pienille ja keskisuurille yrityksille, joiden liikevaihto on alle 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma ei ylitä 43 miljoonaa euroa. Myös henkilöstön määrän tulee olla alle 250. (Finnvera 2015c, viitattu 1.11.2015.)

Takauksen suuruus on yleensä 50 % luotosta tai muusta rahoituksesta. Saaja maksaa takauksesta vuotuista takausprovisiota, johon vaikuttavat muun muassa yrityksen kannattavuus ja liiketoimintaan liittyvä toiminnallinen riski. Takausajan pituudesta neuvotellaan erikseen tapauskohtaisesti. (Finnvera 2015c, viitattu 1.11.2015.)

2.3.4 Joukkovelkakirjarahoitus

Finnveran joukkovelkakirjarahoitusta voidaan käyttää yrityksen tavallisiin rahoitustarpeisiin investoinneista toiminnan laajentamiseen. Lainaa tarvitseva yritys laskee liikkeelle velkakirjalainan, jota joukko lainanantajia tai sijoittajia merkitsee. Tämä rahoitusmuoto sopii varsinkin isompiin rahoitustarpeisiin, sillä liikkeellelaskun järjestäjänä toimii yleensä pankki tai muu taho, joka perii järjestelyistä omia kulujaan. (Finnvera 2015e, viitattu 1.11.2015.)

Finnveralla ei ole valtuuksia ostaa joukkovelkakirjalainoja jälkimarkkinoilta, mutta se voi merkitä lainaa sen liikkeeseenlaskun yhteydessä. Osuus toteutuneista merkinnöistä saa olla korkeintaan 50 prosenttia. Yritykseltä ei tässä yhteydessä vaadita erillistä omarahoitusosuutta. (Finnvera 2015e, viitattu 1.11.2015.)

2.4 Muut rahoitusyhtiöt

Suomessa toimii kymmeniä rahoitusyhtiöitä, joiden joukossa on erilaisia luottolaitoksia, ulkomais-ten luottolaitosten sivuliikkeitä ja monikansallisiin konserneihin kuuluvia yhtiöitä. Rahoitusyhtiöt tarjoavat kohdevakuudellisia rahoitusvaihtoehtoja kuten leasing sekä käyttöpääoman rahoitusta factoringin muodossa. Sopimukset eivät yleensä vaadi erillistä vakuutta vaan rahoitettava kohde tai saatava on riittävä vakuus annettavalle luotolle. (Finanssialan keskusliitto, viitattu 30.11.2015.)

2.4.1 Leasing

Leasing on yleensä tuotantovälineiden pitkäaikaista vuokraamista. Leasingkohteita voivat olla esimerkiksi uudet tai käytetyt autot, kalusteet ja atk-laitteet. Tuotantovälineet voivat olla rahoitusyhtiön ostamia ja omistamia, jolloin se vain vuokraa niitä eteenpäin. Toinen vaihtoehto on, että rahoitusyhtiö ostaa yrityksen omat tuotantovälineet ja vuokraa ne sille sitten takaisin. Tällöin yritykselle vapautuu käyttöön liikepääomaa, kun rahaa ei ole yhtä paljon kiinni kiinteässä omaisuudessa. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Rahoitusyhtiölainat.)

Leasingin kustannuksia ovat kuukausittain tai neljännesvuosittain maksettavat vuokrat. Vuokra on ennalta määritelty prosentti kohteen hankintahinnasta. On yleistä, että sovitaan myös vuokrauskohteen huolto- ja korjauskulut vuokralaisen maksettaviksi sopimusaikana. Leasingosimuksia varten ei yleensä tarvita erillisiä vakuutuksia, koska kohteen omistusoikeus pysyy vuokranantajalla. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Rahoitusyhtiölainat.)

Leasing-sopimuksen etuja ovat esimerkiksi rahoitussuunnittelun helpottuminen, kun laitteistosta maksettavat vuokraerät ovat samansuuruisia ja laina-aika etukäteen tiedossa. Pääomaa ei myöskään tarvitse sitoa kohteeseen kerralla kovin suurta summaa. Haittapuolena voidaan pitää leasingrahoituksen melko korkeaa hintaa verrattuna muihin saatavilla oleviin rahoitusmuotoihin. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Rahoitusyhtiölainat.)

Leasing-rahoitusta tarjoavat useimmat Suomessa toimivat autoliikkeet sekä pankit tai niiden omistamat rahoitusyhtiöt. Markkinoilta löytyy kuitenkin lukuisia muitakin rahoitusta tarjoavia tahoja ja rahoitusta on usein mahdollista hakea suoraan nettipalvelun kautta.

2.4.2 Factoring

Factoringissa rahoitusyhtiö antaa yritykselle lainaa sen myyntisaamisia vastaan. Myyntisaamisten luottotappioriskin kantaa myyjäyrittäjä kotimaisten myyntisaamisten osalta. Ulkomaankauppaan liittyvien saatavien osalta rahoitusyhtiö kantaa osan luottotappioriskistä. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Rahoitusyhtiölainat.)

Kustannukset muodostuvat sen mukaan kuinka laajalti factoringyhtiön palveluita käytetään, sillä heidän hoidettavakseen voidaan antaa esimerkiksi koko yhtiön myyntireskontran hoito ja perintä. Kustannukset koostuvat korosta ja palvelupalkkioista. Yleensä kuukausittain perittävä palvelupalkkio on tietty prosentti rahoitusyhtiön hoidettavaksi siirrettyjen laskujen yhteissummasta. Sen kokoon vaikuttavat laskujen määrä, maksuaika ja keskikoko. Annetun luoton korko on usein sidottu markkinakorkoon. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Rahoitusyhtiölainat.)

Osakeyhtiö sopii rahoitusyhtiön kanssa limiitin, jonka verran sillä saa enintään on factoringluottoa käytössään samaan aikaan. Luottoa varten ei yleensä tarvita erillistä vakuutta, vaan vakuudeksi riittävät rahoitusyhtiölle siirretyt saamiset, sillä niitä vastaan annetun luoton määrä on korkeintaan 80 % saatavien nimellisarvosta. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Rahoitusyhtiölainat.)

Factoringrahoituksen etuna voidaan pitää muun muassa liikepääoman tarpeen pienenemistä ja yrityksen asiakkaiden kannalta edullisempien maksuaikojen saantia. Factoring ei rahoitusmuotona myöskään sido yrityksen reaali- vakuuksia, kun vakuudeksi riittävät yhtiön jo olemassa olevat saatavat. Mikäli rahoitusyhtiöltä tarvittavia palveluita ei kokonaisuudessaan kartoita ja laske niiden laajuuden kannattavuutta etukäteen, voi factoring olla rahoitusmuotona yhtiölle kallis vaihtoehto. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Rahoitusyhtiölainat.)

Factoring-rahoitusta on saatavilla useilta kotimaisilta ja ulkomaisilta rahoitusyhtiöiltä. Sitä tarjoavat muun muassa Svea Ekonomi sekä suomalaisten pankkien omistamat rahoitusyhtiöt kuten Nordea Rahoitus Suomi Oy ja myös hieman pienemmät pankit kuten Aktia.

2.5 Väli-rahoitus

Väli-rahoitus termillä viitataan rahoituspääoman hankintamuotoon, joka tyypinsä vuoksi sijoittuu oman ja vieraan pääoman välimaastoon. Taloudellisilta vaikutuksiltaan se voi sisältää piirteitä niin omasta kuin vieraasta pääomasta. Sitä voidaan käyttää yrityksen elinkaaren eri vaiheissa erilaisiin tarpeisiin esimerkiksi yrityksen saneeraamiseen tai kun on tarvetta muuten vakauttaa yrityksen toimintaa. Väli-rahoituksen tarjoajia ovat eri pankit ja rahoituslaitokset sekä pääomasijoittajat. (Martikainen & Vaihekoski 2015, 44.)

2.5.1 Vaihtovelkakirjalainat

Rahoitusmarkkinoiden kehittymisen myötä yhä pienemmillä yrityksillä on mahdollisuus liikkeelle laskea omia joukkovelkakirjoja. Tällä tavoin yritykset voivat saada lainarahoitusta jopa pankkirahoitusta edullisemmin ehdoin tai tilanteissa, joissa pankki ei ole enää antanut uutta lainoitusta. Liikkeellelaskussa yritys yleensä ostaa pankilta liikkeeseenlasku- ja hallinnointipalveluita, mutta luottoriski ei jää pankille vaan sen kantaa velkakirjan ostaja. (Leppiniemi 2015.)

Vaihtovelkakirjalainalla tarkoitetaan velkakirjaa, johon linkittyy oikeus vaihtaa velkakirja yhtiön osakkeisiin ennalta määritellyin ehdoin. Vaihto on mahdollista tehdä koko lainasummasta tai vain osasta sitä. Lainalle on mahdollista antaa vakuus, mutta se ei ole pakollista. Ollakseen jälkimarkkinakelpoinen tulee lainan pohjana olla joukkovelkakirja. (Martikainen & Vaihekoski 2015, 45.)

Lainan hintaan vaikuttavat liikkeellelaskujäritys ja sen taloudellinen kehitys. Laina-aika voi vaihdella muutamasta vuodesta kymmeneen vuosiin. Lainan korko voi olla kiinteä tai vaihtuva, mutta tyypillisempää on että korko pysyy samana koko laina-ajan. Lainan nimellisarvo maksetaan takaisin yhtenä tai useampana eränä. Yleisin käytäntö on että koko laina maksetaan kertasuorituksena laina-ajan lopussa. (Martikainen & Vaihekoski 2015, 39–40.)

2.5.2 Pääomalaina

Pääomalainaa käytetään usein yhtiön vakavaraisuuden parantamiseen, mutta sitä voidaan käyttää myös muissa tilanteissa. Pääomalainan avulla yhtiön vakavaraisuus on helpompi ja joustavampi

pitää sovitulla tasolla kuin esimerkiksi osakepääomasijoituksia käyttämällä. Yhtiön velkoja voi halutessaan muuttaa saatavansa pääomalainaksi, jos uskoo näin saavansa sen perittyä paremmin takaisin. Osakkeenomistajan on mahdollista antaa omistamalleen yhtiölle pääomalainaa. Tämä saattaa olla verotuksellisesti edullisempaa osakkeenomistajan tai yhtiön kannalta kuin tavallinen pääomasijoitus. (Kyläkallio ym. 2012, 182.)

Pääomalaina on yhtiön velkaa, jolle maksettava korko ja pääoma tai sen osan maksu vastaavat pitkälti vapaan oman pääomanpalauttamiselle asetettuja ehtoja. Pääomalaina ei tuo mukanaan osakkeenomistajille kuuluvia oikeuksia, mutta toisaalta siihen liittyvien maksujen suorituksiin liittyvä päätösvalta ei ole osakeyhtiön yhtiökokouksella. (Kyläkallio ym. 2012, 182.) Pääomalaina on perinteisesti merkattu taseessa vieraaseen pääomaan omana eränään, mutta kirjanpitolain uudistus toi mukanaan mahdollisuuden merkitä pääomalaina yrityksen omaan pääomaan. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että pääomalaina on ehdoiltaan oman pääoman luonteinen. Tällaisiin ehtoihin kuuluu muun muassa lainasopimuksen eräpäivättömyys. (KPL 1620/2015 5:5c §.)

Tehtäessä sopimusta pääomalainasta tulee määritellä säädetyt ehdot täyttääkseen pääomalainalle asetetut edellytykset. Seuraavassa on esitelty pääomalainan keskeisiä tunnusmerkkejä.

- 1) Muita velkoja heikompi asema yrityksen selvitystilassa ja konkurssissa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että pääomalainan pääoma ja korko maksetaan osakeyhtiölain nojalla vasta kaikkien muiden velkojen jälkeen. (Kyläkallio ym. 2012, 183.)
- 2) Lainan pääoma saadaan muutoin palauttaa ja korkoa maksaa vain kun yhtiön oma pääoma + kaikkien pääomalainojen määrä ylittävät taseen mukaisen tappion määrän. Pääomalainan lyhennystä tai koronmaksua varten käytettävät varat määritellään maksuhetkellä vähentämällä pääomalainojen ja vapaan oman pääoman yhteismäärästä taseen mukainen tappio. Mikäli yhteismäärä ei riitä kattamaan tappiota, ei yhdellekään yrityksen pääomalainalle saa maksaa palautusta tai korkoa. (Kyläkallio ym. 2012, 184.)
- 3) Yhtiö tai sen tytäryhtiö eivät voi antaa vakuutta velan pääoman tai korkojen maksamisesta. Vakuuden voi kuitenkin antaa esimerkiksi osakkeenomistaja tai joku muu yhtiön ulkopuolinen taho. Velkojalla on oikeus periä pääomalle lyhennystä tai korolle maksua annetusta vakuudesta myös silloin, kun maksu ei saisi muuten suorittaa kohtien 1 & 2 mukaan yhtiön varoja käyttäen. (Kyläkallio ym. 2012, 186.)

Yrityksen pääomailainoina voidaan velkojan suostumuksella käyttää myös osakepääomasijoituksen maksuksi osakepääoman korotusta varten. Se voidaan myös muuntaa sijoitetuksi vapaaksi omaksi pääomaksi tai käyttää yrityksen tappion kattamiseen, jos velkoja antaa tähän suostumuksensa. (Immonen, Ossa & Villa 2014, 74.)

2.6 Joukkorahoitus

Pankkien lainoituksen kiristymisen myötä yrityksille on tullut ajankohtaiseksi uusien rahoituskeinojen löytäminen. Yksi näistä on erilaiset joukkorahoitusmuodot. Joukkorahoitus on Suomessa vielä melko uusi tapa hankkia rahoitusta, vaikka se on maailmalla saavuttanut jo suurta suosiota. Joukkorahoitus tarkoittaa isommalle yleisöjoukolle kohdistettavia pyyntöjä kerätä varoja esimerkiksi yrityksen erilaisiin hankkeisiin tai muihin investointeihin. Tällöin rahoitusta kerätään tavallista laajemmalla joukolta pieneköinä summina, jotta saavutetaan tarvittava rahoitusmäärä. Rahoituksen haakuun voidaan käyttää erilaisia netin palvelualustoja. (Finanssivalvonta 2015a, viitattu 14.11.2015.)

Palvelualustoja käyttävältä varoja keräävältä yritykseltä peritään yleensä maksua keräyskampanjasta, jos kampanjalla on onnistuttu keräämään tavoitesumma rahoitusta. Jos rahoitusta ei saada kasaan, maksua ei yleensä peritä. (European Commission 2015, viitattu 30.12.2015.)

Joukkorahoitusta käyttävät usein startup-yritykset tai kasvua tavoittelevat jo pidempään toiminnassa olevat yritykset, jotka etsivät uusia rahoituskeinoja toiminnalleen. Sen avulla voidaan hankkia rahoitusta uusille projekteille tai liikeideoille. Jos yritys saa hyvin kerättyä rahoitusta käyttöönsä, on tämä merkki myös ulkopuolisille sijoitustahoille siitä, että yrityksen tuotteelle tai palvelulle löytyy kysyntää ja kiinnostusta markkinoilta. (European Commission 2015, viitattu 30.12.2015.)

Joukkorahoitus voidaan jakaa muodoiltaan tällä hetkellä kahteen osaan; joukkosponsorointiin ja joukkosijoittamiseen. Joukkosponsorointi voidaan edelleen jakaa lahjoitusluontoiseen ja palkintopohjaiseen vaihtoehtoon. Lahjoituspohjaisessa muodossa yleisöltä kerätään lahjoituksia ennalta määrättyyn hankkeeseen yleensä internetin tai sosiaalisen median kautta. Palkintopohjaisessa vaihtoehdossa mukaan lähtevät rahoittajat saavat sijoitukselleen vastiketta esimerkiksi tuotteen, joka on kehitetty ja tuotettu kerätyillä varoilla. (Finanssivalvonta 2015a, viitattu 14.11.2015.)

Joukkosijoittamisessa on kolme vaihtoehtoa, jotka ovat voitto-osuusjärjestelmällinen, arvopaperi tai sijoitusmuotoinen rahoitus sekä joukkolainaaminen. Voitto-osuusjärjestelmällisessä muodossa rahoitettavan hankkeen tuottavista tulevaisuuden voitoista osa luvataan hanketta rahoittamaan lähteville sijoittajille. Joukkolainaamisesta on kyse, kun esimerkiksi yritys järjestää kampanjan lainatukseen yleisöltä rahaa, jonka pääoma maksetaan takaisin ennalta määrätyin ehdoin. Tällaisille sijoituksille voidaan maksaa korkoa tai ne voivat olla korottomia. Arvopaperi- tai sijoitusmuotoisessa vaihtoehdossa yritykset liikkeelle laskevat osakkeita tai muita velkainstrumentteja, joita sijoittajat voivat lunastaa itselleen. Näin liikkeelle lasketuilla osakkeilla ei yleensä myöhemmin käydä kauppaa jälkimarkkinoilla. (Finanssivalvonta 2015a, viitattu 14.11.2015.)

Arvopaperimuotoiseen joukkorahoitukseen voi liittyä toiminnan luvanvaraisuus ja muuta sijoitus-toimintaa koskeva sääntely. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että liikkeellelaskua varten tulee laatia arvopaperimarkkinalainan muotoseikkojen mukainen esite ja huomioida arvopapereiden tarjoamiseen liittyvät tiedonantovelvollisuudet myös muilta osin. Nämä säännökset koskevat rahoituksessa välittäjänä toimivaa yritystä, jolta itse osakkeiden tai lainan liikkeelle laskeva yritys ostaa välityspalvelun. (Finanssivalvonta 2015b, viitattu 15.11.2015.)

2.7 Osakkaan antama laina

Yhtiö voi ottaa lainaa myös omistajiltaan. Nämä lainat voivat olla vakuudettomia ja korottomia, mutta lainan antavan osakkaan on mahdollista ja usein järkevää periä korkoa lainalleen. Perittäessä korkoa tulee huomioida, että luotosta ei saisi maksaa vastaavia ulkopuoliselta taholta hankittavia rahoituspalveluita korkeampaa hintaa, muuten yritystä voidaan epäillä veronkierrosta tai peittelystä osingonmaksusta. Esimerkiksi peitellyn osingon tapauksessa seurauksena olisi veronkorotus. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Suorat lainat sijoittajilta.)

Lainasta tulee tehdä velkakirja, jonka tarkemmista muotoseikoista löytyy määräykset velkakirjailaista. Velkakirjassa sovitaan muun muassa lainan maksuajasta ja maksupaikasta. Jos sopimuksessa ei ole erikseen määritelty erääntymispäivää, täytyy yhtiön suorittaa velanmaksu osakkaan niin vaatiessa. Mikäli velalle halutaan korkoa, tulee siitä sopia velkakirjassa erikseen, muuten velka katsotaan korottomaksi. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Suorat lainat sijoittajilta.)

Osakkaan antamassa lainassa yritykselle on hyviä puolia niin yrityksen kuin osakkaan näkökulmasta. Yritys saa täytettyä rahoitustarpeensa ja velan hinta on markkinatasoinen tai jopa sen alle, jos velalle ei määritellä erillistä korkoa. On myös osakkaan edun mukaista, että yritys saa rahoitustarpeensa täytettyä. Verrattuna suoraan vastikkeelliseen tai vastikkeettomaan pääomasijoitukseen yhtiöön lainaamisen etuna on se, että siinä sijoitetun summan takaisinsaaminen yritykseltä on todennäköisempää vieraana pääoma kuin oman pääoman ehtoisena sijoituksena. Sijoitukselle saa myös sovittua tasaista korkoa laina-ajalta. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 8, Suorat lainat sijoittajilta.)

3 OMA PÄÄOMA

Oma pääoma muodostaa yrityksen vakavaraisuuden perustan. Lähtökohtana on, että oma pääoma sijoitetaan yritykseen ennalta määrittelemättömäksi ajaksi. Sen palauttamista takaisin osakkeenomistajille on säädelty osakeyhtiölaissa sekä yhtiöjärjestyksessä. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 9.)

Oma pääoma on yleensä yrityksen omistajien yhtiöön sijoittamaa pääomaa. Tavallisessa tapauksessa osakkeenomistajille annetaan vastineeksi sijoituksestaan yhtiön osakkeita, jotka tuottavat oikeuksia ja veloituksia kyseistä yhtiötä kohtaan. On myös mahdollista sijoittaa varoja suoraan SVOP-rahastoon tai osakepääomaan ilman, että sijoittajalle annetaan sijoituksesta vastiketta esimerkiksi osakkeiden muodossa. (Mähönen & Villa 2013, 144–145).

Oma pääoma on sijoittajan kannalta riskirahoitusta, sillä se on juridisesti etuoikeusjärjestyksen viimeisenä. Yhtiön tappiot katetaan yleensä ensisijaisesti omasta pääomasta, mutta muiden veloitteiden täytyttyä kuuluu loppu omasta pääomasta yrityksen omistajille. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 9, Oman pääoman luonne.)

Kirjanpitolain uudistuminen vuoden 2016 alussa toi hieman muutoksia oman pääoman erien esittämiseen taseessa, kun kyseessä on pieni tai mikrokokoinen yritys. Muutoksen jälkeinen oman pääoman esittämismalli mikrokokoisella osakeyhtiöllä on oheisen taulukon mukainen.

OMA PÄÄOMA
Osakepääoma
Ylikurssirahasto
Arvonkorotusrahasto
Muut rahastot
Edellisten tilikausien voitto (tappio)
Tilikauden voitto (tappio)

Uusi laki antaa mikroyrityksille mahdollisuuden muokata tasekaavaa vastaamaan paremmin yrityksen liiketoiminnan luonnetta esimerkiksi nimeämällä eriä uudelleen tai täydentämällä peruskaavaa välisummilla. Muokkaaminen on sallittua, jos se ei vaaranna oikean ja riittävän kuvan muodostumista taseen pohjalta. (Rekola-Nieminen 2015.)

Osakeyhtiön oma pääoma voidaan pääoman luonteen mukaan jaotella yhtiöön sijoitettuun omaan pääomaan sekä tulorahoituksena yritykselle kertyneeseen pääomaan. Tulorahoituksena kertyneillä erillä viitataan yrityksen jakamattomiin voittovaroihin, jotka on jätetty yritykseen vahvistamaan sen omaa pääomaa. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 9.) Toinen ryhmittelytapa on jakaa erät sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Ryhmittely perustuu tase-erien jaettavuuteen ulos yhtiöstä esimerkiksi osakeyhtiön omistajille. Tätä jaottelua tarkastellaan seuraavaksi.

3.1 Sidottu oma pääoma

Sidottu oma pääoma muodostuu kirjanpidollisista arvostusrahastoista ja osakepääomasta. Siihen kuuluvat myös vanhassa osakeyhtiölaissa säännellyt vara- tai ylikurssirahasto. Sidotun oman pääoman käyttö ja jakaminen on useissa tapauksissa kielletty tai siitä löytyy tarkemmat säännökset osakeyhtiölain puolelta. (Tomperi 2015b, 118.) Oheisessa taulukossa on luetteloituna sidottuun omaan pääomaan kuuluvat erät (Mähönen & Villa 2012, 27).

Sidottu oma pääoma
<ul style="list-style-type: none">• osakepääoma• ylikurssirahasto• vararahasto• arvonkorotusrahasto• käyvän arvon rahasto• uudelleenarvostus rahasto

3.1.1 Osakepääoma

Osakeyhtiön osakepääoma on sidottua omaa pääomaa, jota ei saa jakaa osakkeenomistajille ilman velkojien suostumusta. Sen vähimmäismäärä listaamattomalle yhtiölle on 2 500 euroa. Osakepääoman määrä voi muuttua vain yhtiökokouksen alentamis- tai korottamispäätöksen myötä. (Tomperi 2015b, 119.) Osakepääoma on yrityksen peruspääomaa, jonka vastikkeeksi yhtiö antaa sijoituskentekijälle yhtiön osakkeita. (Mähönen ym. 2012, 70).

Lähtökohtaisesti uusien osakkeiden merkintähinta tulee kirjata osakepääomaan, mutta yhtiökokouksen tai yhtiöjärjestyksen nojalla osa siitä voidaan kirjata myös sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Nimellisarvoisessa järjestelmässä vähintään nimellisarvon osuus tulee kirjata osakepääomaan. (Tomperi 2015b, 119.)

3.1.2 Rahastot

Arvonkorotusrahastoa, käyvän arvon rahastoa ja uudelleenarvostusrahastoa ei ole mahdollista jakaa osakkeenomistajille tai käyttää osakepääoman korottamiseen. Niiden alentaminen velkojansuojamenettelyllä ei ole sallittua. Kyseisten rahastojen perustamisesta, arvostamisesta ja peruuttamisesta päätöksen tekee osakeyhtiön yhtiökokous käsitellessään yhtiön tilinpäätöstä. Rahastojen käytännön asioista vastaa yhtiön hallitus yhdessä mahdollisen toimitusjohtajan kanssa. (Kyläkallio ym. 2012, 42.)

Kirjanpitolain mukainen arvonkorotusrahasto

Arvonkorotusrahasto on mahdollista perustaa esimerkiksi silloin, kun pysyviin vastaaviin kuuluvan maa- tai vesialueen todennäköinen luovutushinta on pysyvästi ja olennaisesti alkuperäistä hankintamenoa suurempi tilinpäätöspäivänä. Taseeseen merkitään todennäköisen luovutushinnan ja poistamattoman hankintameno erotuksen suuruinen arvonkorotus kirjanpitolain johdonmukaisuus- ja varovaisuusperiaatteita noudattaen. Merkittävä määrä tulee taseessa sidotun oman pääoman ryhmään kuuluvaan arvonkorotusrahastoon. (Kyläkallio ym. 2012, 41.)

Aiheettomaksi osoittautuva arvonkorotus tulee perua. Arvonkorotusrahastoa täytyy alentaa, jos arvonkorotuksen kohteen arvo laskee alle alkuperäisen arvion. Muutoksia voivat aiheuttaa myös kyseisen omaisuuden luovuttaminen tai tuhoutuminen. (Kyläkallio ym. 2012, 41.)

Käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto

Käyvän arvon rahasto liittyy rahoitusvälineiden arvostamiseen. Kirjanpitolain 5:2:sta poiketen rahoitusvälineet on mahdollista arvostaa käypään arvoonsa. Muutos käyvässä arvossa merkitään tuotoksi tai kuluksi tuloslaskelmaan tai taseen omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon. Sinne kirjataan tasearvon muutoksia, joita voidaan pitää pitkäaikaisina. (Kyläkallio ym. 2012, 42.)

Uudelleenarvostusrahasto voi löytyä osakeyhtiöllä, johon noudatetaan IFRS-standardia. Rahaston perusajatuksena on hyödykkeiden arvon seuraaminen. Mikäli arvo on olennaisesti muuttunut edellisestä arvostuksesta, sille tulee tehdä uudelleenarvostaminen. Arvon kasvaessa lisäys kirjataan uudelleenarvostusrahastoon ja arvon vähennys vastaavasti kirjataan kuluksi ja pienennetään samalla rahaston määrää. (Kyläkallio ym. 2012, 43.)

Vanhan osakeyhtiölain aikaiset vara- ja ylikurssirahastot

Uusi osakeyhtiölaki ei sisällä säännöksiä vara- ja ylikurssirahastoista. Nämä rahastot ovat säilyneet taseessa sellaisina kuin ne olivat nykyisen osakeyhtiölain tullessa voimaan. Kieltoja uusien vara- ja ylikurssirahastojen perustamisesta ei kuitenkaan ole. (Kyläkallio ym. 2012, 43.)

Vararahastoon voidaan siirtää varoja vapaasta omasta pääomasta. Siirto sidotuista oman pääoman eristä on kiellettyä. On myös mahdollista, että esimerkiksi yhtiön osakkeenomistaja sijoittaa vapaaehtoisesti varoja vararahastoon vahvistaen näin yhtiön pääomarakennetta. (Kyläkallio ym. 2012, 44.)

Vara- ja ylikurssirahastoja on mahdollista tarvittaessa alentaa, mutta toisinaan näissä tilanteissa tarvitaan velkojensuojamenettelyä. Niitä on myös mahdollista käyttää osakepääoman korottamiseen esimerkiksi rahastokorotuksessa. (Kyläkallio ym. 2012, 44–45).

3.2 Vapaa oma pääoma

Vapaa oma pääoma muodostuu yhtiön kertyneistä voittovaroista, sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta sekä muista vapaaehtoisista rahastoista. Sitä on mahdollista käyttää yhtiön voiton- ja varojenjakaon lainsäädösten puitteissa. (Mähönen ym. 2012, 28.) Osakeyhtiön vapaaseen omaan pääomaa kuuluvat erät on luetteloituna oheisessa taulukossa. (Mähönen & Villa 2012, 27).

Vapaa oma pääoma
<ul style="list-style-type: none">• yhtiökokouksen päätökseen perustuva rahasto• yhtiöjärjestykseen perustuva rahasto• sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP)• edellisten tilikausien voitto (tappio)• tilikauden voitto (tappio)

3.2.1 Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot muodostuvat tilikauden voitosta sekä edellisten tilikausien voitosta. Nämä erät voidaan vapaasti käyttää osingonjakoon osakkeenomistajille. Osan voittovaroista voi kuitenkin jättää yritykseen sisään tulevia rahoitustarpeita ajatellen tai siirtää esimerkiksi SVOP-rahastoon odottamaan tulevaa käyttöä. (Kyläkallio ym. 2012, 45).

Taseessa tilikauden voitto ja edellisten tilikausien voitto ilmoitetaan erikseen vapaan oman pääoman lisäyksenä. Tilikauden tappio tai tappio edellisiltä tilikausilta ilmoitetaan puolestaan vapaan oman pääoman vähennyksenä. Mikäli yrityksellä ei ole vapaassa omassa pääomassa riittävästi varoja tappion kattamiseen, vähentää tappio yhtiön sidottua omaa pääomaa. (Kyläkallio ym. 2012, 45).

3.2.2 Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP)

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto on vapaan oman pääoman rahastoista ainoa, jota on säädelty osakeyhtiölaissa. Perustettaessa yhtiötä sinne voidaan merkitä osakkeiden merkintähinnasta osa, joka ylittää vähimmäisosakepääoman eli 2 500 €. Tämä koskee nimellisarvottomassa järjestelmässä olevia osakkeita. (Kyläkallio ym. 2012, 46.)

SVOP-rahastoon voidaan kirjata myös muu oman pääoman ehtoinen sijoitus, jota ei merkitä muuhun rahastoon. Tällaisen sijoituksen tekijänä voi olla osakkeenomistaja tai jokin muu taho. Sijoitusta tehdessä valinta on vapaa sen suhteen mihin vapaan pääoman rahastoon sijoitus halutaan tehdä, jos yhtiöllä on useampia rahastoja eri tarkoituksiin. Tässä tarkoitettuja sijoituksia voivat olla esimerkiksi jakamattomien voittovarojen siirto rahastoon tai optio-oikeuden merkintähinta. (Kyläkallio ym. 2012, 47.)

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon voidaan siirtää summa, jolla osakepääomaa alennetaan ja jota ei käytetä tappion kattamiseen tai varojen jakamiseen ulos yhtiöstä. Velkojan suostumuksella on myös mahdollista muuntaa pääomalaina sijoitetuksi omaksi pääomaksi. (Kyläkallio ym. 2012, 47.)

3.2.3 Mahdolliset muut yhtiösopimuksen mukaiset vapaat rahastot

Osakeyhtiöllä on mahdollista olla vapaaseen omaan pääomaan kuuluvia rahastoja, joiden olemassaolo ja kartuttaminen perustuvat yhtiöjärjestyksen määräyksiin tai yhtiökokouksen päätökseen. Yhtiöjärjestyksessä voi olla rahastointimääräys, jonka mukaan yhtiön on tilikausittain tai muutoin sovittuina aikoina siirrettävä varoja kyseiseen rahastoon. (Kyläkallio ym. 2012, 47.)

Yhtiöllä voi olla vapaaehtoisia rahastoja erilaisiin tarkoituksiin kuten osakkeiden lunastamista, veroja tai lainanlyhennystä varten. Parhaassa tapauksessa rahaston nimi on kuvaava ja itsessään kertoo mihin tarkoitukseen sen varoja voidaan käyttää. (Kyläkallio ym. 2014, 47.) Kaikille rahastoille ei kuitenkaan ole tiettyä käyttötarkoitusta, jolloin ne voidaan nimetä esimerkiksi pelkästään vapaaksi rahastoksi (Kyläkallio ym. 2012, 48).

Osakkeenomistajilla ei ole velvollisuutta osallistua vapaan rahaston kartuttamiseen ellei sitä kasvateta varoilla, joiden maksamiseen yhtiölle he ovat velvollisia lain tai yhtiöjärjestyksen nojalla. Rahaston kerryttäminen voi tapahtua myös muilla yhtiön tuloilla kuin osakkeenomistajien suorittamilla maksuilla. (Kyläkallio ym. 2012, 48.)

3.3 Osakepääoman korottaminen

Yksi yrityksen rahoituskeinoista on osakepääoman korottaminen. Osakeyhtiölain 11 luvussa on määritelty keinot, joilla osakepääomaa voidaan korottaa. Ensimmäinen tapa on uusista osakkeista tai optio-oikeuksista maksettavan merkintähinnan kirjaaminen osakepääomaan kokonaan tai osittain. Korotus voidaan tehdä myös siirtämällä vapaasta omasta pääomasta varoja osakepääomaan, jolloin tehtyä varojensiirtoa kutsutaan rahastokorotukseksi. Viimeinen vaihtoehto ovat osakepääomasijoitukset, jolloin osakepääomaan merkitään varoja, jotka on sijoitettu yhtiöön sillä ehdolla, että ne merkitään osakepääomaan vahvistamaan yhtiön omavaraisuutta.

OYL 11:4 mukaan osakepääoman korotus tulee ilmoittaa rekisteröitäväksi viipymättä, kun yhtiö on saanut maksun ja korotuksen ehdot ovat muutoinkin täyttyneet. Rekisteri-ilmoitukseen tulee liittää hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että korotus on tehty osakeyhtiölain säännöksiä noudattaen. Osakepääomasijoituksen osalta tulee mukaan liittää selvitys osakepääoman maksamisesta. Osakepääoman korotus tulee voimaan, kun se on rekisteröity.

3.3.1 Rahastokorotus

Osakeyhtiön yhtiökokous tekee päätöksen rahastokorotuksesta. Päätöksessä määritetään korotuksen enimmäismäärä tai voidaan valtuuttaa hallitus tekemään päätös rahastokorotuksesta. Valtuutus täytyy ilmoittaa rekisteröitäväksi kuukauden kuluessa päätöksestä. Päätöksessä voidaan määritellä valtuutukselle oma voimassaoloaika, muutoin se on voimassa toistaiseksi. Päätöksessä tulee myös määritellä mitä varoja korotuksen toteuttamiseen käytetään. (OYL 11:2.)

Rahastokorotus on taseen sisäinen järjestely, joka ei tuo yhtiöön uusia varoja. Rahastokorotukseen voidaan pääasiassa käyttää yrityksen jakamattomia voittovaroja, SVOP-rahastoa tai muita vapaan oman pääoman rahastoja. Lähtökohtaisesti sidottua pääomaa kuten arvonkorotusrahastoa ja käyvän arvon rahastoa ei voi käyttää rahastokorotuksen toteuttamiseen. Poikkeuksen tähän muodostavat vanhan osakeyhtiölain mukaiset ylikurssirahasto ja vararahasto, joiden käyttö on sallittua tässä tilanteessa. (Immonen ym. 2014, 90–91.)

Rahastokorotuksessa ei anneta uusia osakkeita tai muuta vastiketta. Korotus siirtää varoja paikasta toiseen taseen sisällä eikä siten muuta osakkeenomistajien välisiä omistussuhteita. Sitä ei

saa käyttää vähemmistöosakkeenomistajien osinko-oikeuden kiertämiseen siirtämällä systemaattisesti tilikauden aikana kertyneet voittovarot osakepääomaan jättäen voiton kokonaan jakamatta. (Immonen ym. 2014, 92–93.)

3.3.2 Osakepääomasijoitus

Osakepääomaa on mahdollista korottaa ja omavaraisuutta kasvattaa osakepääomasijoituksella, josta ei anneta vastikkeeksi yhtiön osakkeita. Tällaisen sijoituksen tekijänä voi olla yhtiön osakkeenomistaja tai joku ulkopuolinen taho. Päätöksen osakepääomasijoituksesta tekee yhtiön hallitus ja saatu summa kirjataan osakepääoman lisäykseksi. Oman pääoman määrä lisääntyy, mutta osakkeiden lukumäärä pysyy muuttumattomana. (Immonen ym. 2014, 69–70.)

Osakepääomasijoitus voidaan tehdä kahdella tavalla joko sijoittamalla yhtiöön varoja tai muuttamalla yhtiöllä oleva velka osakepääomaksi. Sijoitettavat varat voidaan maksaa rahana tai apportina. Muunnettaessa velkaa osakepääomaksi yhtiöön ei tule uusia varoja, mutta se pienentää vieraan pääoman osuutta ja siitä aiheutuvia kustannuksia. (Mähönen & Villa 2013, 210.)

Osakepääomasijoitus perustuu osakeyhtiön ja sijoittajan väliseen sopimukseen. Sopimuksen muotoa ei ole tarkemmin säädelty, mutta sen tulee sisältää maininta korotuksen määrästä sekä sijoituksesta johon korotus perustuu. (OYL 11:3.) Koska sijoituksen vastikkeeksi ei anneta yhtiön osakkeita, se on osakevastikkeeton.

Osakeyhtiö ei voi yksipuolisesti velvoittaa osakkeenomistajaa tai kolmatta osapuolta sijoittamaan yhtiöön varoja vaan tästä tulee olla osapuolten välinen sopimus. On myös mahdollista, että osakassopimuksessa on lauseke, jonka mukaan osakkeen omistajat sitoutuvat vahvistamaan yhtiön omaa pääomaa sijoittamalla yritykseen lisäpääomaa. Osakepääomasijoitukselle ei voida sopia takaisinmaksua tai muuta korvausta sillä muuten kyse olisi velkasopimuksesta. (Immonen ym. 2014, 71.)

Osakepääomasijoitus on pienyritykselle yksi oman pääoman vahvistamisen muoto, jota voidaan käyttää tilanteessa, jossa yhtiön oma pääoma on negatiivinen. Tätä tilannetta tarkastellaan lähemmin seuraavassa luvussa.

4 OMAN PÄÄOMAN VÄHENTYMINEN

Osakeyhtiön hallituksella on oman pääoman seurantavelvollisuus. Mikäli hallitus havaitsee oman pääoman olevan negatiivinen sillä on kaksi vaihtoehto; ryhtyä heti toimiin pääomatilanteen korjaamiseksi tai tehdä ilmoitus kaupparekisteriin oman pääoman negatiivisuudesta. Pääomatilanteen korjaantumisen tulisi tapahtua samassa ajassa, missä rekisteri-ilmoitus pitäisi tehdä pääoman menetyksen havaitsemisen jälkeen. Tälle ajalle ei ole annettu tarkkaa määritelmää, mutta osassa oikeuden päätöksissä on katsottu, että neljä kuukautta on jo hyväksyttävän ylärajoilla. (Mähönen & Villa 2013, 385.)

4.1 Oman pääoman todellisen tason määrittäminen

Toimenpiteistä kaupparekisteri-ilmoitus on lain mukaan ensisijainen, mutta mikäli erillisin laskelmin voidaan osoittaa pääomatilanteen olevan todellista parempi, ei ilmoitusta tarvitse tehdä. Punnittaessa edellytyksiä kaupparekisteri-ilmoituksen teolle luetaan esimerkiksi pääomalaina laskelmassa yhtiön omaksi pääomaksi. Mukaan luetaan myös kertynyt poistoero, joka syntyy kun yhtiön tehdyt ja suunnitellut poistot eroavat toisistaan. Myös tehdyt vapaaehtoiset varaukset huomioidaan pääomaa laskennallisesti lisäävänä eränä. Jos yhtiöllä on omistuksessaan omaisuutta, jonka luovutusarvo on olennaisesti ja pitkäaikaisesti ylittänyt kirjanpitoarvonsa saadaan näiden kahden erotus ottaa laskelmassa huomioon omaa pääomaa lisäävänä. (Mähönen & Villa 2013, 386.) Oheisessa taulukossa on kuvattu pääpiirteittäin oikaisulaskelman rakenne (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 9).

Taseen mukainen oma pääoma
+ Pääomalaina
+ Tilinpäätössiirrot, poistoero ja vapaaehtoiset varaukset
+ Omaisuuden arvonnousut
- Erityisestä varovaisuudesta johtuvat erät (esimerkiksi verovelka)
= Korjattu oma pääoma (oman pääoman jäljellä olo tarkastelussa)

Laskelmassa erien arvostuksessa tulee noudattaa erityistä varovaisuutta ja siinä tulee huomioida laskennalliset verovelat omaisuutta pienentävinä tekijöinä. Edellä mainitut erät oikaistaan vain erillisessä laskelmassa oman pääoman todellisen tason osoittamiseksi, mutta samoja oikaisuja ei tehdä yrityksen kirjanpitoon. (Mähönen & Villa 2013, 386.)

Jos laskelmat edelleen osoittavat oman pääoman jäävän negatiiviseksi, täytyy oman pääoman menettämisestä tehdä ilmoitus kaupparekisteriin. Rekisterimerkintä voidaan myöhemmin poistaa osakeyhtiön laatiman ilmoituksen perusteella. Merkinnän poistaminen edellyttää yhtiön oman pääoman palautumista positiiviseksi. Tämän lisäksi oman pääoman tulee ylittää puolet osakepääomasta. Yhtiön tulee antaa asiasta osakeyhtiölain määritelmän mukainen selvitys, joka on tilintarkastettu. (Leppiniemi & Lounasmeri 2015, luku 9, Osakeyhtiön varojen vähentyminen.)

4.2 Oman pääoman vahvistaminen

Kaupparekisteri-ilmoituksen voi jättää tekemättä, jos negatiivisuus korjaantuu tai korjataan välittömästi sen havaitsemisen jälkeen. Korjaantumiselle ei ole asetettu alarajaa, kunhan sen jälkeen oma pääoma on vähintään 0 €. (Kyläkallio ym. 2012, 49)

Negatiivinen oma pääoma ei estä yhtiön normaalin toiminnan jatkamista. Yrityksen talouden ollessa huonossa tilassa on keskeistä saada omaa pääomaa suuremmaksi. Vaihtoehtoina tähän ovat muun muassa pääomasijoitus yrityksen vapaan oman pääoman rahastoon tai suorat osakepääomasijoitukset. Myös pääomalainan ottaminen kasvattaa oman pääoman määrää. Pitkällä tähtäimellä keskeisin keino on kuitenkin vahvistaa yritystoiminnan kannattavuutta ja omaa pääomaa voitollisten tilinpäätösten avulla. (Tomperi 2015a, 96.) Pääomalainaa ja osakepääomasijoitusta on käsitelty jo aiemmissa osioissa, joten seuraavaksi tutustutaan tarkemmin SVOP-rahastoon tehtävään pääomasijoitukseen.

Sijoitus vapaan oman pääoman rahastoon

Vastikkeettoman osakepääomasijoituksen lisäksi omaa pääomaa on mahdollista vahvistaa sijoituksella SVOP-rahastoon. Sijoitus perustuu osakeyhtiön ja sijoittajan väliseen sopimukseen ja sijoituksesta voi tehdä päätöksen yhtiön hallitus. Sijoittaja ja yhtiö tekevät päätöksen sijoituksesta ja tämän jälkeen sijoittajalla on velvollisuus suorittaa maksu rahana, apportina tai kuittaamalla vastasaatava. (Mähönen & Villa 2013, 211–212.)

Vapaaehtoinen pääomasijoituksen tekijää ei ole juurikaan rajoitettu vaan sen voi tehdä osakkeenomistaja, velkoja tai joku täysin muu taho. Sijoitus on mahdollista tehdä myös muuntamalla pääomalaina tai muunlainen velka sijoitukseksi SVOP-rahastoon. Sijoituksessa yhtiö saa ilman vastiketta käyttöönsä lisävaroja tai muunnettaessa velka sijoitukseksi SVOP-rahastoon yhtiö välttyy velan takaisinmaksulta. SVOP-rahastoon tehty sijoitus voidaan myöhemmin siirtää osakepääomaan rahastokorotuksen muodossa. (Immonen ym. 2014, 79–80.)

Rahastosijoituksesta tehtävässä sopimuksessa sovitaan vähintään sijoituksen määrästä, maksutavasta ja maksuajankohdasta. Sijoitusta ei tarvitse ilmoittaa rekisteröitäväksi, koska se ei vaikuta yrityksen osakepääoman määrään. (Immonen ym. 2014, 81)

5 VAROJENJAKO YHTIÖSTÄ YRITTÄJÄLLE

Varojenjakoamisella osakeyhtiöstä tarkoitetaan yhtiön vastikkeettomia suorituksia sen osakkeenomistajille tai ulkopuolisille tahoille. Yleisin jakotapa on osingonmaksu rahana, mutta maksu voidaan suorittaa myös palveluna tai muuna luovutettavana etuna. (Kukkonen & Walden 2014, 39.) Mikrokokoisessa osakeyhtiössä yrittäjä on voinut sijoittaa yritykseen huomattavia määriä omaisuuttaan. Tämän vuoksi on tärkeä tietää millä tavoin näitä varoja on sallittua nostaa yhtiöstä takaisin.

OYL 13:1 on määritelty sallitut varojenjaketavat osakeyhtiömuotoisesta yrityksestä. Niitä ovat voitonjako osinkoja ja varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta, osakepääoman alentaminen, omien osakkeiden hankkiminen ja lunastus sekä yhtiön purkaminen ja rekisteristä poisto. Laitonta varojenjako on muulla kuin edellä mainituilla tavoilla suoritettu voitonjako. Tästä poikkeuksen muodostaa tilanne, jossa kaikki osakkeenomistajat ovat päättäneet muusta varojenjaketavasta yksimielisesti. (Kukkonen ym. 2014, 39.)

Osakeyhtiö voi maksaa omistajalleen palkkaa, mikäli omistaja työskentelee yrityksessä. Oheiseen taulukkoon on kerätty yhteen osakeyhtiölain mukaiset varojenjako- ja osakkaan verokohtelu eri vaihtoehdoissa. (Kukkonen & Walden 2014, 45.)

Varojenjako- ja osakkaan verokohtelu osakeyhtiölain mukaan	Verokohtelu osakkaalla
Voitonjako osinkona	Yhtiön nettovarallisuuden perustuva osinkoverotus
Vapaan oman pääoman rahaston jakaminen	Lähtökohtana pääomanpalautuksen verotus eli luovutusvoiton verotus, myös osinkoverotus mahdollinen
Sidotun oman pääoman alentaminen	Luovutusvoiton verotus (peitelty osingon riski)
Omien osakkeiden lunastaminen tai osto	Luovutusvoiton verotus (peitelty osingon riski)
Varojenjako yhtiön purkautuessa tai poistettaessa rekisteristä	Luovutusvoiton verotus

Osakeyhtiön maksukyky ja vapaan oman pääoman määrä rajoittavat varojenjakon suuruutta. Osingonjako, vapaan oman pääoman rahaston alentaminen ja omien osakkeiden hankinta on mahdollista vain silloin kun yhtiöllä on riittävästi vapaata omaa pääomaa tähän ilman, että sen maksukyky

vaarantuu. Osakepääoman alentamiseen tarvitaan velkojien suostumus ja varmuus maksukyvyyn säilymisestä myös alentamisen jälkeen. Varojenjako saa olla suuruudeltaan korkeintaan vapaan oman pääoman kokoinen. (Kukkonen ym. 2014, 40.)

Varojenjaon pohjana on yhtiön vahvistettu tilinpäätös ja maksukyky päätöksentekohetkellä. Varoja ei ole sallittua jakaa, mikäli jaosta päättämishetkellä tiedetään tai tulisi tietää sen johtavan yhtiön maksukyvyttömyyteen. Maksukykyvaatimus ei tarkoita sitä, että yhtiöllä tulisi olla päätöshetkellä tarvittavia käteisvaroja osingonjakoa varten. Riittää että yhtiö tietää miten osingot tai muut maksut saadaan rahoitettua maksuhetkellä. (Kukkonen ym. 2014, 40–41.)

Varojenjako mietittäessä tulee huomioida yrityksen vapaan oman pääoman määrä. Sen määrä muodostuu tilinpäätöksen mukaisesta omasta pääomasta, josta vähennetään sidotun oman pääoman erät. Tämän lisäksi päätöstä tehdessä tulee huomioida tilinpäätöksen laatimisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa mahdollisesti tapahtuneet muutokset, jotka ovat suuruudeltaan olennaisia. (Kukkonen ym. 2014, 42.) Seuraavaksi käsitellään kolmea varojenjako- muotoa, jotka soveltuvat hyvin toimintaansa jatkavalle mikroyritykselle.

5.1 Osinko

Osinkona on mahdollista jakaa vain yhtiön kertyneitä voittovaroja. Osingonjakoa kutsutaankin yhtiön voitonjaoksi. Osinkoa ei siis voida jakaa sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta tai yhtiön muista rahastoista. (Tomperi 2015a, 85.) Osingonjaosta päätetään varsinaisessa yhtiökokouksessa, mutta tarvittaessa päätös voidaan tehdä ylimääräisessä yhtiökokouksessa. Osingonjakopäätöksiä on mahdollista tehdä useita erillisiä, mikäli halutaan esimerkiksi jakaa lisäosinkoa. (Kukkonen ym. 2014, 40.)

Osakkaat jotka omistavat yhtiön osakkeista vähintään 10 prosenttia voivat vaatia niin sanotun vähemmistöosingon jakamista mikäli yhtiökokous olisi päättämässä, että osinkoa ei jaeta lainkaan. Vähemmistöosakkaat voivat vaatia osinkona jaettavaksi vähintään puolta tilikauden voitosta oikaisutuna yhtiöjärjestyksen perusteella jakamatta jätettävällä määrällä. Jaettava summa ei kuitenkaan saa ylittää 8 prosenttia yhtiön omasta pääomasta. Jakoa varten yhtiöllä tulee olla riittävästi jakokelpoista varallisuutta ja sen maksukyvyyn tulee säilyä myös osingonjaon jälkeen. Myös velkojiensuoja tulee ottaa huomioon. (Tomperi 2015a, 86.)

5.1.1 Yhtiön nettovarallisuus

Osakkeen matemaattinen arvo lasketaan jakamalla yhtiön nettovarallisuus ulkona olevien osakkeiden määrällä. Laskettaessa yhtiön nettovarallisuutta huomioidaan kaikki yhtiön varat ja velat. Laskelmassa velkana ei pidetä yhtiön omaa pääomaa, rahastoja, varauksia tai arvostuseriä kuten kertynyttä poistoeroa. (Raunio ym. 2014, 42.) Nettovarallisuus on käytännössä keskeinen tekijä tehtäessä verosuunnittelua voitonjakoon liittyen. Yhtiön tasolla tehdyt veroratkaisut voivat vaikuttaa nettovarallisuuteen ja edelleen osakkeenomistajan osinkoverotukseen. (Viitala 2014, 48–49.)

Osinkoa jakavan mikroyrityksen on hyödyllistä tietää miten osakeyhtiön nettovarallisuuteen on mahdollista vaikuttaa. Perustapauksessa verovapaata tai kevyemmin verotettavaa osinkoa saadaan sitä enemmän mitä suurempi on yhtiön nettovarallisuus. Yhtiön nettovarallisuutta kasvattavat yritykseen sisään jätetyt voittovarot sekä lisöpääoman sijoittaminen yhtiöön. Pääomalainan muuntaminen osakepääomaksi sekä omaisuuden hankkiminen yrityksen nimiin ovat myös keinoja nettovarallisuuden lisäämiseen. (Kukkonen & Walden 2014, 82–83.)

Osakkeen matemaattinen arvo lasketaan edeltävänä verovuonna päättyneen tilikauden taseen pohjalta. Jos osinko saadaan vuonna 2016, on verotuspohjana 2015 vuonna päättyneen tilikauden tase. Kaikilla yrityksillä tilikausi ei noudata kalenterivuotta ja tällöin puhutaan rikutusta tilikaudesta. Tämä tuo omat haasteensa osinkoverosuunnitteluun. Yhtiön tilikauden ollessa esimerkiksi 1.7.2014–30.6.2015 ja osingon ollessa nostettavissa 1.12.2015 käytetään osingon verovapaan osuuden laskentapohjana 30.6.2014 päättyneen tilikauden tasetta. (Kukkonen & Walden 2014, 51.)

Nettovarallisuuden laskennan jälkeen tehdään osakaskohtaisia vähennyksiä ennen osakkaan tuloosuuden määrittämistä. Vähennykset ovat nettovarallisuutta pienentäviä eriä ja vaikuttavat siten osakkeen matemaattiseen arvoon. Vähennykset tehdään osakaskohtaisesti osakkaan omistamien osakkeiden arvosta. Nettovarallisuutta pienentävät yrittäjäosakkaan tai hänen perheensä käytössä oleva asunto, jos se on merkitty yhtiön taseeseen. Myös yrittäjän tai hänen perheenjäsenensä yhtiöltä ottama yhtiön varoihin sisältyvä rahalaina pienentää nettovarallisuutta. (Raunio ym. 2014, 49.)

5.1.2 Yrittäjän verotus

Osingon verotuksen pohjana on osinkoa jakavan osakeyhtiön nettovarallisuus. Sen perusteella osinko jaetaan pääoma- ja ansiotulo-osinkoon. Nettovarallisuus muutetaan osakekohtaiseksi osakkeen matemaattiseksi arvoksi jakamalla nettovarallisuus yhtiön osakkeiden määrällä. (Raunio ym. 2014, 24.)

Yrittäjän saadessa osinkoa listaamattomasta yhtiöstä katsotaan osingosta 25 prosenttia veronalaiseksi pääomatuloksi ja 75 prosenttia verovapaaksi tuloksi, kun osingon arvo on alle kahdeksan prosenttia osakkeen matemaattisesta arvosta verovuonna. Mikäli osinkojen määrä on yli 150 000 euroa, osingoista 15 prosenttia on verovapaata ja 85 prosenttia pääomatuloa. Vuotuisen kahdeksan prosentin tuoton ylittävältä osalta osingosta 25 prosenttia on verovapaata ja 75 prosenttia ansiotulona verotettavaa. (Viitala 2014, 40.)

Korotetun pääomatuloveroprosentin alaraja laskettiin vuoden 2016 alussa 30 000 euroon. Käytännössä osingonsaajalle tämä tarkoittaa sitä, että osingon jäädessä alle 8 % vuotuisen tuoton, jo 120 000 euroa ylittävistä osingoista joudutaan maksamaan pääomatuloveroa 34 % mukaan. (Veronmaksajat 2015, viitattu 29.12.2015.) Alla oleva taulukko havainnollistaa osingon verokohtelua ja osinkoa maksavan yrityksen tekemään ennakonpidätystä osingosta. (Kukkonen & Walden 2014, 47.)

Jaettava määrä	Verokohtelu	Osingon ennakonpidätysprosentti
Osinko enintään 8 % ja alle 150 000 € vuodessa	25 % osingosta pääomatuloa ja 75 % verovapaata	7,5 %
Osinko enintään 8 % ja yli 150 000€ vuodessa	150 000 € saakka kuten edellä, ylittävästä osasta 85 % pääomatuloa ja 15 % verovapaa	150 000 € ylittävästä osasta 28 %
Osinko yli 8 %	75 % veronalaista ansiotuloa ja 25 % verovapaata	Ei ennakonpidätystä, verotetaan yhdessä muiden ansiotulojen kanssa

Osinkojen ansiotulo-osuuden verotus tehdään progressiivisen valtionveroasteikon mukaan. Valti-onveron tulon alaraja on vuonna 2016 16 700 euroa, tätä pienemmistä ansiotuloista ei tarvinnut maksaa valtionveroa ollenkaan. Valtionveron lisäksi ansiotulosta peritään kunnallisveroa ja sairau-svakuutusmaksua. Jos saaja kuuluu kirkkoon, tulee myös kirkollisvero maksettavaksi. (Raunio ym. 2014, 25.)

5.2 Palkka

Palkka ei ole varsinainen varojenjaon muoto, sillä se ei osakeyhtiölaissa erikseen sellaiseksi ni-metty. Kuitenkin verotusmielessä maksettu palkka on osakeyhtiölle vähennyskelpoista menoa ja vastaavasti saajalleen tuloa jota verotetaan ansiotulona. (Viitala 2014, 89.)

Omistajayrittäjälle palkka on kohtuullisen joustava tapa nostaa varoja yhtiöstä oman taloutensa menojen rahoitukseen. Omistajan tulee maksaa nostamastaan palkasta ansiotuloveroa. Omistaja voi melko vapaasti valita kuinka usein ja säännöllisesti haluaa palkkaa maksettavan ja mitä käyte-tään palkanmaksuperusteena. Palkanmaksulle on asetettu rajoituksia lähinnä silloin, kun palkan koko on ilmiselvästi suhteettoman suuri. Palkkaa ei ole pakollista nostaa, jos omistaja niin valitsee. (Viitala 2014, 89.) Palkan maksaminen luonnollisesti edellyttää sitä, että omistaja todellisuudessa työskentelee yrityksessä. Muutoin palkanmaksua voidaan pitää peiteltyä osinkona tai muuna lait-tomana varojenjakona.

5.2.1 YEL-osakkaan palkan sivukulut

Tarkasteltaessa palkanmaksua osakasasemassa olevan työntekijän kannalta sovelletaan sivuku-lujen osalta yrittäjän eläkelakia (YEL). YEL-osakkaaksi katsotaan henkilö, joka on osakeyhtiössä johtavassa asemassa ja omistaa yhtiöstä yksin yli 30 % tai yhdessä samassa taloudessa asuvien perheenjäsenten kera yli 50 % yrityksen äänimäärästä tai osakkeista. (Viitala 2014, 95.)

YEL-maksun suuruuteen vaikuttaa vakuutetun ikä, vuonna 2014 alle 53-vuotiaan yrittäjän maksu oli 23,3 prosenttia ja yli 53-vuotiailla 24,8 prosenttia. Maksun perustana on YEL-työtulo. Sen tulisi vastata palkkaa, jota maksettaisiin vieraalle palkatulle, joka tulisi tekemään yrittäjän työtä. YEL-työtulo ei kuitenkaan ole riippuvainen yhtiöstä nostetun palkan todellisesta määrästä. Palkansaajan

ollessa YEL-osakas tulee yrityksen maksettaviksi sivukuluiksi vain työnantajan sairausvakuutusmaksu ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksu. (Viitala 2014, 94–96.)

5.2.2 Yrittäjän verotus

Yrittäjäosakas miettii verotuksellisesti omistamaansa yhtiötä ja omaa henkilökohtaista verotustaan yhtenä kokonaisuutena. Tätä tarkastellaan yleensä yhtiön ja osakkaan tulojen sekä näistä maksettujen verojen yhteismäärän osalta. Yrittäjälle on usein verotuksellisesti järkevää nostaa ansiotuloa yhtiöstä palkkana tai ansiotulo-osinkona, sillä yhtiön yhteisöveron ja palkasta maksettavaksi tulevan ansiotuloveron määrä on yhteensä suunnilleen pääomaverokannan tasolla. (Raunio, Romppainen, Ukkola & Kotiranta 2014, 28.)

Jaettavan summan jäädessä alle 30 000 euron vuodessa on se verotuksellisesti kannattavaa nostaa kokonaan palkkana, sillä palkasta maksettava ansiotulovero jää tällöin alle yhteisöveron 20 %, jonka yhtiö joutuisi maksamaan vastaavasta voittosummasta. Jaettavan summan ylittäessä 40 000 euroa on verotuksellisesti järkevää nostaa palkkaa 40 000 euroon saakka ja nostaa ylimenevä osa osinkona. Tällöin kokonaisveroasteeksi muodostuu noin 26,4 %. (Talenom 2015, viitattu 31.12.2015.)

Saatus palkkaa verotetaan progressiivisesti ansiotulona. Ansiotulovero muodostuu kunnalle ja valtiolle maksettavasta tuloverosta. (Viitala 2014, 91.) Valtionveron tulon alaraja on vuonna 2016 16 700 euroa. Huomioitaessa verotuksessa tehtävät vähennykset valtionveroa joutuu käytännössä maksamaan vasta hieman yli 32 000 euron palkkatuloista. Kunnallis- ja kirkollisveroa sekä sairausvakuutusmaksua maksetaan palkkatuloista, jotka ylittävät keskimäärin 12 700 euroa vuodessa. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on vuonna 2016 19,87. (Veronmaksajat 2015, viitattu 29.12.2015.) Henkilökohtaisessa ansiotuloverotuksessa on mahdollista tehdä vähennyksiä, jotka vaikuttavat lopulliseen verottavan tulon määrään.

5.3 SVOP-rahaston jakaminen

SVOP-rahasto muodostuu pääasiallisesti yhtiöön pääomasijoituksena tulleista varoista, minkä vuoksi sieltä tapahtuvaa jakoa kutsutaan usein nimikkeellä pääomanpalautus (Raunio ym. 2014, 63). Pääsäännön mukaan jaettaessa varoja SVOP-rahastosta, verotetaan osakkeenomistajan tu-

loa osinkona. Osinkoverotusta sovelletaan myös tilanteissa, joissa jaettavien varojen yhteyttä osakkeenomistajan pääomasijoituksiin ei voida luotettavasti todentaa. (Immonen ym. 2014, 273–274.) Osinkoverotusta on käsitelty tässä luvussa osingonmaksun yhteydessä.

Verokäsittely luovutusvoitto tapauksessa voi olla osakkeenomistajalle edullisempi kuin tulon verottaminen osinkona (Immonen ym. 2014, 274). Varojenjako verotetaan luovutuksena, kun varoja palautetaan sijoituksen tehneelle osakkaalle ja sijoitusajankohdasta on varoja palautettaessa kulunut korkeintaan kymmenen vuotta. Verovelvollisen osakkeenomistajan tulee esittää luotettava selvitys luovutuksena verottamisen edellytyksistä. Luovutuksena verottaminen selvitetään osakas-tasolla, kun varoja yhtiöön sijoittanut osakas voi saada sijoitetut varat yhtiöstä luovutusvoittona ottamatta huomioon miten muu osa SVOP-rahaston varoista on kertynyt rahastoon. (Raunio ym. 2014, 67.)

Verottaessa varojenjako luovutuksena jaettavien varojen määrä on luovutushinta vähennettynä hankintamenolla. Hankintamenosta vähennetään saatu pääomanpalautus. Varojenjaosta vähennetään osakkeen poistamaton hankintameno, joka on korkeintaan luovutuksena pidettävä varojenjaon määrä. Poistamattoman hankintamenon ollessa pienempi kuin luovutuksena pidettävä varojenjaon määrä, vähennetään poistamattoman hankintamenon määrä. Varojenjaosta voi syntyä voittoa vasta sen jälkeen, kun hankintamenon määrä ylittyy. (Immonen ym. 2014, 274.)

Asiaa voidaan havainnollistaa numeroesimerkin avulla. X Oy on perustettu tammikuussa 2014. Sen perustamishetkellä osakas A sijoitti yhtiöön 40 000 euroa, joista 2 500 euroa osakepääomaan ja 37 500 euroa SVOP-rahastoon. Yrityksen toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin ja se havaitsee että ei tarvitse liiketoimintansa pyörittämiseen enää yhtä paljon pääomaa. Yritys päättää palauttaa ylimääräistä pääomaa 30 000 euroa takaisin osakas A:lle SVOP-rahastostaan. A:n saama SVOP-palautus verotetaan luovutuksena, sillä hänelle palautetaan alun perin yhtiöön sijoitettuja varoja ennen kuin 10 vuotta on kulunut alkuperäisestä sijoituksesta. Osakas A:n osakkeiden hankintamenoa vähennettiin pääomanpalautusta vastaava määrä, jolloin verotettavaa luovutusvoittoa ei jäänyt. A:n jäljellä oleva X Oy:n osakkeiden hankintameno on palautuksen jälkeen 10 000 euroa (hankintameno 40 000 euroa – palautus 30 000 euroa). (Raunio ym. 2014, 68–69.)

6 OPPAAN LAATIMINEN

Opinnäytetyön toiminnallisena kehittämistehtävänä oli oppaan laatiminen toimeksiantajayritykselle. Tärkeimpinä toiveina oppaan suhteen olivat sen helppolukuisuus ja selkeys. Tarkoituksena oli esitellä valittuja aiheita raportin teoriaosiota käytännönläheisemmin ja tiivistetympin. Rahoituksen teoria ei lähtökohtaisesti ole kovin helposti ymmärrettävää luettavaa, joten sopivan kirjoitusasun löytäminen opasta varten toi hieman lisähaastetta.

Oppaan laatimisprosessi alkoi joulukuulla ohjausseminaarin jälkeen toimittamalla valmistunut teoriaosio toimeksiantajalle työhön tutustumista varten. Tämä oli mielestäni tärkeä vaihe ennen varsinaisen oppaan laatimisen aloitusta, jotta toimeksiantaja sai paremmin kokonaiskuvan siitä millaisia aiheita ja miten olin käsitellyt työn teoriaosiossa. Teoriaosan lukeminen antoi toimeksiantajalle mahdollisuuden selvittää miten hyvin käsitellyt teoriaosiot vastaavat hänen omia toiveitaan oppaaseen ja työhön liittyen ja esittää tarvittaessa täydennysehdotuksia teoriaan liittyen. Tämän tuloksena sain toimeksiantajalta kattavan listan kysymyksistä, joihin hän toivoi oppaan tuovan vastauksia sekä kommentteja teoriaosaan ja sen sisältöön liittyen. Listattuna oli rahoitukseen liittyviä asioita, joista he tilitoimistolla saavat useimmiten kyselyitä asiakkailta.

Saadun listan pohjalta lähdin miettimään oppaalle sopivaa runkoa ja tutkimaan mitä osioita opinnäytetyön teoriaosasta voisin mahdollisesti hyödyntää opasta laatiessa. Teoriaosasta en saanut opasta varten sisältöä täysin suoraviivaisesti sen hyvin teoreettisen lähestymistavan vuoksi vaan päädyin kirjoittamaan suurimman osan oppaaseen tulevasta tekstistä uudelleen, jotta se vastaisi paremmin toimeksiantajan tarpeita.

Aikataulutuksesta ja oppaan hieman eriävästä sisällöstä johtuen oli tarvetta etsiä teoriaosiossa käytettyjen lähteiden rinnalle uusia ja päivitettyjä tietoja. Vuodenvaiheessa voimaan tulleet kirjanpitolain uudistus ja pääomatuloverotuksen muutos muun muassa toivat tietojen päivitystarvetta. Lähdin kartoittamaan lisätietoja internetlähteistä, sillä halusin oppaan verotusosioiden ja muiden tietojen olevan mahdollisimman hyvin ajan tasalla oppaan valmistuessa. Löysin tarvittavaa lisäinformaatiota pääosin uudistetusta kirjanpitolaista sekä veronmaksajain keskusliiton sivustolta.

Opas jakautuu rakenteeltaan neljään päälukuun, jotka on pilkottu lukujen sisällä vielä hieman pienempiin väliotsikkoihin. Otsikoinnilla olen pyrkinyt siihen, että tiedot olisivat oppaasta mahdollisimman helposti ja nopeasti poimittavissa asiakkaalle. Oppaan ensimmäisessä luvussa on käsitelty lyhyesti omaa pääomaa ja kassavaroja sekä niiden ominaisuuksia. Lisäksi käydään läpi vierasta pääomaa ja sen roolia yrityksen rahoituksessa. Toinen luku käsittelee mikroyritykselle soveltuvia vieraan pääoman ehtoisia rahoitusmuotoja, jotka ovat koottuna taulukkomuotoon. Opinnäytetyön teoriaosassa eri rahoitusvaihtoehtoja on käsitelty melko laajasti, joten oppaassa niitä ei ollut tarpeen käydä läpi enää yhtä syvällisesti. Taulukossa näkyvät saatavilla olevat rahoitusmuodot ja niiden tarjoajat sekä tiivistetty kuvaus jokaisen rahoitusmuodon keskeisimmistä ehdoista.

Oppaan kolmannessa osassa käsitellään oman pääoman menettämistä ja toimia joita tilanne aiheuttaa yrityksessä. Esille on nostettu kaksi vaihtoehtoa, jotka yrityksellä on havaittaessa oman pääoman menneen negatiiviseksi sekä tavat joilla omaa pääomaa on mahdollista kasvattaa. Viimeisessä osiossa on esitelty pienen osakeyhtiön varojenjakomahdollisuuksia ja tuotu esille osingonjaon ja palkanmaksun eroja ja yhtäläisyyksiä omistajan varojensaamismuotona. Näihin liittyen on käsitelty myös verotusta eri vaihtoehdoissa sekä pääomanpalauttamista SVOP-rahastosta lyhyen esimerkkilaskelman kera.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön alussa työlle asetettiin kaikkiaan viisi tutkimuskysymystä, joihin etsittiin vastauksia tutkimusprosessin edetessä. Kysymykset koskivat pienyhtiölle sopivia rahoitusvaihtoehtoja, negatiivista omaa pääomaa ja varojenjakoja. Näitä aiheita on käsitelty työn teoriaosiossa, jossa kysymyksiin löytyi vastaukset. Tutkimuksen lopuksi löydetty vastaukset tiivistettiin toimeksiantajalle tehtyyn oppaaseen.

Pienen osakeyhtiön rahoitus ei ole yksinkertaista vaan suuremman yhtiön tavoin siinä tulee ottaa huomioon monta tekijää. Rahoitusvaihtoehtoja on markkinoilla yhä enemmän eikä yrittäjän tarvitse turvautua perinteiseen pankkilainaan vaan sen rinnalle on tullut uusia varteenotettavia vaihtoehtoja. Yksi uusista ja mielenkiintoisista vaihtoehdoista on joukkorahoitus, jonka avulla myös pienyrityksellä on mahdollisuus kerätä rahoitusta hankkeisiinsa. Rahoituksen hakeminen netissä toimivien palvelualustojen kautta sekä yrittäjille entuudestaan tuntematon toimintamalli saattavat hidastaa tämän rahoitusmuodon yleistymistä jo toiminnassa olevien pienyhtiöiden keskuudessa.

Mikäli osakeyhtiön johto hoitaa talouden valvontatehtävänsä asianmukaisesti, ei negatiivisen oman pääoman kuuluisi tulla sille täytenä yllätyksenä. Osakeyhtiön oma pääoma menee miinukselle, kun yrityksen liiketoiminnasta syntynyt tappio on niin suuri että yhtiöön sijoitettu oma pääoma ei riitä kattamaan sitä. Tilanteen havaitseminen vaatii yritykseltä toimia, jos johto haluaa välttyä mahdollisilta vahingonkorvausvelvoitteilta. Jos havaitaan, että oma pääoma ei ole riittävällä tasolla edes varojen laajemman tarkastelun jälkeen tulee yhtiön tehdä asiasta ilmoitus kaupparekisteriin. Toinen vaihtoehto on välitön oman pääoman korjaaminen lisäpääomasijoituksella tai uudella pääomalainalla, jolloin vältytään ilmoituksen teolta. Rahoituksellisesti kestävin vaihtoehto pidemmällä tähtäimellä on luonnollisesti se, että tulevina vuosina liiketoiminta alkaa tuottamaan voittoa joka osaltaan auttaa pääomatilanteen vakauttamisessa.

Varojen jakaminen pienosakeyhtiöstä sekä siihen liittyvä verotus on aiheena niin laaja, että siitä olisi saanut kokonaisen oman työn jo yksinään. Tämä toi hieman haastetta työn laajuutta ajatellen ja pitääkseni osion pituuden kohtuuden rajoissa rajasin tarkastelun yrittäjän saamaan osinkoon yhtiöstä, palkanmaksuun YEL-osakkaalle sekä pääoman palauttamiseen SVOP-rahastosta. Näidenkin osalta tarkastelu koski perustapauksia eikä mukaan otettu kaikkia erikoisempi vaihtoehtoja ja tehty tarkempia laskelmia eri vaihtoehtojen välillä.

Tarkasteltaessa varojenjaon verotusta yksistään yrittäjän verotuksen kannalta on osingonmaksu usein verotuksellisesti edullisinta pääomaosingon kevennetyn verotuksen vuoksi. Pääomatuloverotus kiristyi vuoden 2016 alussa, mikä tuo hieman muutoksia osingon edullisuusasemaan, koska jo aiempaa pienemmistä osingoista joudutaan maksamaan entistä korkeampaa veroa. Kun kyseessä on pienyhtiö, jossa omistajan ja yrityksen talous ja verotus on vahvasti kytköksissä toisiinsa, tehdään tarkastelua yleensä yhtiön ja yrittäjän kokonaisverorasituksen kautta. Huomioitaessa yrityksen maksettavaksi tuleva yhteisövero tehdystä voitosta osoittautuu kokonaisveroasteen myötä edullisimmaksi vaihtoehdoksi kohtuullisen palkan maksaminen yrittäjälle. Tämä johtuu osittain siitä, että palkka on yritykselle verovähennyskelpoista kulua mikä pienentää yhtiön verotettavaa tulosta.

Opinnäytetyöprosessin myötä pääsin syventymään osakeyhtiöiden rahoitusmaailmaan aivan uudella tavalla. Rahoituksen lisäksi työssä sivuttiin kirjanpidon ja verotuksen aiheita. Opinnäytetyön aihealue on itsessään melko laaja ja pilkkomalla pienempiin osiin siitä riittäisi tutkittavaa useampaan työhön. Tarkemmin rajattuina aiheina olisivat voineet olla esimerkiksi pienosakeyhtiön varojenjakoa ja verosuunnittelu tai optimaalisen rahoitusrakenteen ja vakavaraisuuden säilyttäminen. Oma työni rajausta määritteli pitkälti toimeksiantajan toiveet käsiteltävien aiheiden suhteen.

Työn alkuun saattaminen oli haastavaa, sillä mietin miten saisin yhdistettyä siihen toimeksiantajan toiveet järkeväksi kokonaisuudeksi. Kun sain työn lopullisen rungon jäsenneiltyä valmiiksi, oli varsinainen kirjoitusprosessi huomattavasti helpompi saattaa kunnolla käyntiin. Teoriaosio valmistui melko nopeasti sopivien lähteiden löydyttyä. Lähteiden löytäminen oli haastavaa sillä vaikka osakeyhtiörahoituksesta on kirjoitettu lukematon määrä kirjoja, löytyi itselleni tarpeellista tietoa pieninä palasina eri teoksista. Toisaalta työn yhtenä tarkoituksena oli tällaisen keskeinen teorian kartoittaminen ja yhteen sitominen, jotta se olisi toimeksiantajalle ja hänen asiakkailleen helpommin hyödynnettävissä.

Opinnäytetyö onnistui mielestäni kokonaisuudessaan hyvin, sillä sen myötä saatiin vastaus avoinna olleisiin tutkimuskysymyksiin ja luotua toimiva opas toimeksiantajan käyttöön. Oppaaseen saatiin sisällytettyä aiheet, jotka ovat toimeksiantajan asiakasyrityksille keskeisimpiä ja eniten kysymyksiä aiheuttavia.

LÄHTEET

European Commission. 2015. Crowdfunding explained. Viitattu 30.12.2015, http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/crowdfunding-guide/what-is/explained/index_en.htm.

Finanssialan keskusliitto. 2013. Rahoitusyhtiöt. Viitattu 30.11.2015, https://www.fkl.fi/tieto_meista/toimiala/rahoitusyhtiöt/Sivut/default.aspx.

Finanssivalvonta. 2015a. Mitä on joukkorahoitus?. Viitattu 14.11.2015, http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/muut_tuotteet/joukkorahoitus/Pages/Default.aspx.

Finanssivalvonta. 2015b. Joukkorahoitus. Viitattu 15.11.2015, <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Toimiluvat/joukkorahoitus/Pages/Default.aspx>.

Finnvera. 2015a. Finnvera-laina esite. Viitattu 31.10.2015, <https://finnvera.fi/Tuotteet/Lainat/Finnvera-laina>.

Finnvera. 2015b. Yrittäjälaina esite. Viitattu 31.10.2015, <https://www.finnvera.fi/Tuotteet/Lainat/Yrittajaelaina>.

Finnvera. 2015c. Finnvera-takaus esite. Viitattu 1.11.2015, <https://finnvera.fi/Tuotteet/Takaukset/Finnvera-takaus>.

Finnvera. 2015d. Alkutakaus esite. Viitattu 1.11.2015, <https://finnvera.fi/Tuotteet/Takaukset/Alkutakaus>.

Finnvera. 2015e. Joukkovelkakirjoitusrahoitus. Viitattu 1.11.2015, <https://finnvera.fi/Tuotteet/Lainat/Joukkovelkakirjarahoitus>.

Immonen, R., Ossa, J. & Villa, S. 2014. Osakeyhtiön pääoman hallinta. Helsinki: TALENTUM.

Kirjanpitolaki 30.12.2015/1620.

- Kukkonen, M. & Walden, R. 2014. PK-yrityksen verosuunnittelu. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kyläkallio, J., Irola, O. & Kyläkallio, K. 2012. Osakeyhtiö 2. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Leppiniemi, J. & Lounasmeri, S. 2015. Yritysrahoitus. Talentum Media Oy. Viitattu 20.11.2015, [http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/EADBGXGTBF#kohta:YRITYSRAHOITUS\(\(20\)\)](http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/EADBGXGTBF#kohta:YRITYSRAHOITUS((20))).
- Leppiniemi, J. 2015. Yritysrahoituksen kirjanpitokysymyksiä. Tilisanomat 36 (4), 31.
- Martikainen, M. & Vaihekoski, M. 2015. Yritysrahoituksen perusteet. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Mähönen, J. & Villa, S. 2012. Osakeyhtiö 2 - Pääomarakenne ja rahoitus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Mähönen, J. & Villa, S. 2013. Osakeyhtiöoikeus käytännössä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.
- Osuuspankki. 2015a. Velkakirjalaina. Viitattu 3.11.2015, <https://www.op.fi/op/yritysassiakkaat/rahoitus/investoinnit/velkakirjalaina?id=60203&srcpl=8>.
- Osuuspankki. 2015b. Luotollinen yritystili. Viitattu 4.11.2015, <https://www.op.fi/op/yritysassiakkaat/rahoitus/kayttopaaoma/luotollinen-yritystili?id=60101&srcpl=8>.
- Raunio, M., Romppainen, L., Ukkola, O. & Kotiranta, K. 2014. Varojen jakaminen ja verotus osakeyhtiössä. Helsinki: KHT-Media.
- Rekola-Nieminen, L. 2015. Tuloslaskelma, taseen ja liitetietojen esittäminen. Tilisanomat 36 (5), 61–62.
- Talenom. 2015. Palkkaa vai osinkoa?. Viitattu 31.12.2015, <http://www.talenom.fi/fi/palkkaa-vai-osinkoa>.
- Tomperi, S. 2015a. Kehittyvä kirjanpito. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Tomperi, S. 2015b. Käytännön kirjanpito. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Veronmaksajain keskusliitto ry. 2015. Veroprosentit 2016. Viitattu 29.12.2015, <https://www.veronmaksajat.fi/Palkka-ja-elake/Veroprosentit/Veroprosentit-2016/>.

Viitala, T. 2014. Osakeyhtiön voitonjaon verotus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

LIITTEET

Rahoitusopas pienelle osakeyhtiölle

Rahoitusopas pienelle osakeyhtiölle

SISÄLLYS

1	YLEISTÄ OSAKEYHTIÖN RAHOITUKSESTA	2
2	RAHOITUSVAIHTOEHTOJA	4
3	PÄÄOMATILANTEEN HEIKKENEMINEN	6
3.1	OMAN PÄÄOMAN MENETTÄMINEN	6
3.2	PÄÄOMATILANTEEN KORJAAMINEN	7
4	VAROJENJAKO JA VEROTUS	9
4.1	OSINGOT	9
4.2	PALKKA	10
4.3	SVOP-RAHASTOSTA JAKO	12

1 YLEISTÄ OSAKEYHTIÖN RAHOITUKSESTA

Oma pääoma

Osakeyhtiön oma pääoma muodostaa yrityksen vakavaraisuuden perustan. Omaa pääomaa kasvattamalla voidaan parantaa yrityksen vakavaraisuutta, mikä antaa myös ulkopuolisille rahoittajille viestin siitä että yrittäjä uskoo oman yrityksensä toiminnan kannattavuuteen. Omaa pääomaa on mahdollista sijoittaa yritykseen esimerkiksi ostamalla sen osakkeita tai tekemällä vastikkeeton pääomasijoitus yhtiöön.

Kassavarat

Yrityksen kassavaroilla tarkoitetaan sen rahoja ja pankkisaamisia sekä mahdollisia rahoitusarvopapereita eli tavallisimmin yrityksen pankkitilillä ja mahdollisessa käteiskassassa olevia euroja. Yrityksen kirjanpito on yleensä suoriteperusteista, mikä tarkoittaa että tapahtuma kirjataan kirjanpitoon sille päivälle jona tuote tai palvelu on siirtynyt yritykseltä asiakkaalle.

Liiketoiminnan luonteesta riippuen asiakas voi maksaa ostoksensa heti tai sitten yritys laskuttaa ne asiakkailtaan jälkikäteen esimerkiksi kerran kuussa. Tämä johtaa usein tilanteeseen, jossa kirjanpidossa kyseinen tapahtuma näkyy tulona jo ennen kuin maksua on varsinaisesti saatu asiakkaalta. Sen vuoksi kirjanpidon osoittama sen hetkinen tulos ei vastaa suoraan yrityksen kassavaroja, koska osa kirjatusta myynneistä on vielä odottamassa maksua.

Vieras pääoma

Vierasta pääomaa voidaan käyttää yrityksen lyhyen ja pitkän aikavälin rahoitustarpeiden täyttämiseen. Lyhyellä aikavälillä vieraalla pääomalla voidaan korjata yrityksen kassavajetta, kun yritystoiminnan tulorahoitus ei riitä kattamaan toiminnasta syntyviä menoja. Tällaiseen tarkoitukseen voidaan käyttää esimerkiksi luotollista pankkitiliä, jonka luottolimitin avulla toiminnasta syntyviä maksuja on mahdollista hoitaa silloin, kun tilin saldo on miinuksella.

Pitkällä aikavälillä vieraan pääoman rahoitusta voidaan tarvita erilaisiin investointeihin kuten laitekankintoihin tai uusiin toimitiloihin. Pitkäaikaista lainarahoitusta on saatavilla muun muassa pankeilta, vakuutusyhtiöiltä ja Finnveralta. Osakeyhtiön omistaja voi tehdä omistamansa yrityksen

kanssa lainasopimuksen, jolloin yritys voi saada rahoitusta markkinahintaa edullisemmin ja omistaja vastaavasti saa lainaamalleen summalle vakaata etukäteen sovittua tuottoa.

Vieras pääoma on yritykselle velkaa, jonka se joutuu maksamaan sovitusti takaisin rahoituksenantajalle. Yritystoiminnan tulee olla pitkällä aikavälillä kannattavaa eli tuottaa voittoa, jotta yritys selviää lainanlyhennyksistä. Tämän vuoksi vieraan pääoman määrän ei tulisi päästä kohoamaan liian suureksi suhteessa yrityksen omaan pääomaan.

2 RAHOITUSVAIHTOEHTOJA

Rahoitusmarkkinoilla on tarjolla laajalti erilaisia vieraan pääoman ehtoisia rahoitusvaihtoehtoja, jotka soveltuvat myös pienyhtiön rahoituksen lähteiksi. Oheiseen taulukkoon on kerätty erilaisia rahoitusmuotoja ja rahoituskenttäjä sekä keskeisimmät ominaisuudet eri rahoitusvaihtoehtoista.

Rahoitusmuoto	Rahoituksen ominaisuudet	Rahoituksen tarjoaja
Velkakirjalaina	Laina-aika, määrä ja lyhennyssuunnitelma neuvotellaan rahoituksenantajan kanssa tapauskohtaisesti Vaatii vakuuden: omaisuuden kiinnitys, panttaus tai takaus Kulut: korko (kiinteä/vaihtuva) + korkomarginaali	Pankit, rahoitusyhtiöt, yhtiön osakas ja muut yksityiset sijoittajat
Pääomalaina	Muutoin velkakirjalainan tapainen, mutta pääomalainalle maksetaan korkoa ja lyhennyksiä vain yhtiön voitonjako-kelpoisista varoista. Laina on olla vakuudeton.	Yhtiön osakas tai yksityiset sijoittajat
Sijoituslaina	Laina-aika 1-10 vuotta, tasalyhenteinen. Vaatii vakuuden. Kulut: korko + korkomarginaali	Vakuutusyhtiöt
Takaisinlainaus	Mahdollinen kun yhtiön TyEL rahasto-osuus vähintään 5 000 €. Laina-aika 1-10 vuotta, lyhennys tasaerissä. Vaatii vakuuden. Kulut: TyEL-lainakorko + korkomarginaali	Eläkevakuutusyhtiöt
Vaihtovelkakirjalaina	Sijoittajille myytävä velkakirja johon liittyy oikeus vaihtaa velkakirja kokonaan tai osittain yhtiön osakkeisiin. Laina-aika parista vuodesta vuosikymmeneen, korko yleensä sama koko laina-ajan Maksetaan takaisin osissa tai kertasuorituksena laina-ajan lopussa.	Yksityiset sijoittajat tai sijoitusyhtiöt
Finnvera-laina	Lainan määrä 5 000-50 000 €, laina-aika 3-15 vuotta. Vakuus neuvotellaan tapauskohtaisesti	Finnvera
Yrittäjälaina	5 000-100 000 €, vaatii 20 % omarahoitusosuuden. Laina-aika enintään 10 vuotta. Yrittäjä vastaa saamastaan lainasta henkilökohtaisesti.	
Joukkovelkakirja-rahoitus	Isoimpiin rahoitustarpeisiin: investoinnit, toiminnan laajennus tai rahoitusrakenteen järjestely Finnveran osuus velkakirjamerkinnoista enintään 50 %	
Finnvera-takaus	Lainojen ja pankkitakausten vakuudeksi Takauksen osuus yleensä 50 % lainasta. Kulut: vuosittainen takausprovisio + toimitusmaksu	

Leasing	Kaluston pitkäaikaista vuokraamista, kesto 2-5 vuotta. Tasaerämaksu kuukausittain tai neljännesvuosittain Kulut: Euribor-korko + asiakasmarginaali	Rahoitusyhtiöt
Factoring	Myyntisaamisia vasten saatavaa lainaa, enintään 80 % saamisten määrästä. Ei vaadi erillistä vakuutta. Kulut: korko + palvelupalkkio lainasta	Rahoitusyhtiöt
Joukko-sponsorointi	Rahoitus kerätään palvelualueiden kautta lahjoituksina tai sijoittajille luvataan vastikkeeksi esimerkiksi kehitettävä tuote sen valmistuessa Kulut: palvelualueiden perimä palkkio kerätyksestä	Yksityiset sijoittajat
Joukko-sijoittaminen	Rahoittajalle luvataan osa hankkeen tulevista voitoista tai yleisöltä lainataan rahaa, jonka pääoma maksetaan takaisin ehtojen täytyessä korkojen kera tai ilman korkoa Lainamuotoisessa sijoittamisessa lainan minimimäärä on 2 000€. Kulut: palvelualueiden perimä palkkio, mahdollinen lainan korko	

Haettaessa vieraan pääoman ehtoista rahoitusta rahoituksenantaja vaatii usein vakuuden lainaamalleen rahasummalle. Vakuutena voidaan käyttää omaisuuden kiinnitystä tai panttausta sekä erilaisia takauksia.

Erilaisia kiinnitysmuotoja ovat muun muassa yrityskiinnitys, joka kohdistuu velallisyriksen kaikkien irtaimien omaisuuksien tai varsinaisen kiinteistön panttaus. Panttaukseen voidaan käyttää käteispannia eli esimerkiksi erilaisia arvopapereita, joiden hallinta luovutetaan lainaantajalle.

Toissijaisessa takauksessa takaaja vastaa päävelasta vain, jos velalliselta ei saada siihen suoritusta. Omavelkaisessa takauksessa takaaja vastaa päävelasta kuin se olisi hänen oma. Täytetä takauksessa takaaja vastaa päävelasta vain niiltä osin, kun velan vakuudeksi annetusta omaisuudesta ei saada suoritusta lainalle. Vakuudeksi on mahdollista hakea pankkitakauksia tai esimerkiksi Finnveran tarjoamia takauspalveluita, joista maksetaan takauksenantajalle yleensä erillistä vuosimaksua.

3 PÄÄOMATILANTEEN HEIKKENEMINEN

Mikäli yhtiöllä on takanaan taloudellisesti vaikeita aikoja ja liiketoiminta on tuottanut jo pidempään tappiota, voi yrityksen vakavaraisuus olla uhattuna. Yhtiön tekemien tappioiden määrän ylittäessä osakeyhtiön sijoitetun oman pääoman määrän puhutaan oman pääoman menettämisestä.

3.1 OMAN PÄÄOMAN MENETTÄMINEN

Yrityksen johdon havaitessa oman pääoman menettämisen on sillä kaksi vaihtoehtoa;

- a) aloittaa välittömästi toimet pääomatilanteen parantamiseksi tai
- b) tehdä kaupparekisteri-ilmoitus oman pääoman menettämisestä.

Osakepääoman menettämisen rekisterimerkintä ei varsinaisesti estä yrityksen normaalia toimintaa. Sen tarkoituksena on antaa yrityksen sidosryhmille (esimerkiksi tavarantoimittajille ja velkojille) tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Jos yhtiö ei tee rekisteri-ilmoitusta, voivat osakeyhtiön johdon henkilöt joutua vahingonkorvausvastuuseen tiedonantovelvollisuutensa laiminlyömisestä vuoksi. Vahingonkorvausvastuu koskee tilannetta, jossa ilmoituksen antamatta jättäminen on aiheuttanut vahinkoa esimerkiksi yrityksen velkojille.

Oman pääoman menettäminen on yrityksen vakavaraisuuteen eli oman pääoman määrän riittävyyteen liittyvä ongelma, jota ei ole mahdollista korjata ottamalla lainaa esimerkiksi yrityksen omistajalta. Poikkeuksen tästä muodostaa kuitenkin pääomalaina, joka voidaan lukea osaksi yrityksen omaa pääomaa. Vieraalla pääomalla eli velalla voidaan korjata kassavajetta, mutta ei kohentaa yrityksen pääomatilannetta.

3.2 PÄÄOMATILANTEEN KORJAAMINEN

Omaa pääomaa on mahdollista vahvistaa tekemällä yritykseen pääomasijoitus tai ottamalla pääomalainaa. Osakepääomasijoitukset voivat olla vastikkeellisia tai vastikkeettomia.

Vastikkeellinen osakepääomasijoitus

Vastikkeellisessa sijoituksessa yritykseen rahaa sijoittavalle henkilölle annetaan vastikkeeksi yhtiön osakkeita, jotka tuottavat erilaisia oikeuksia yrityksessä. Oikeuksista tärkein on osingonsaantioikeus, jonka myötä sijoittajalla on mahdollisuus saada tulevana vuosina osansa yrityksen teke- mistä voitoista osingon muodossa. Päätöksen osakepääomasijoituksesta tekee osakeyhtiön hallitus.

Vastikkeeton osakepääomasijoitus

Vastikkeettomassa osakepääomasijoituksessa yrityksen omistaja tai muu henkilö tekee yritykseen rahasisjoituksen, josta ei anneta vastikkeeksi esimerkiksi yrityksen osakkeita. Tässä tapauksessa osakepääoman määrä kasvaa, mutta yhtiön osakkeiden lukumäärä pysyy entisellään. Vastikkeet- tomalla sijoituksella ei siten ole vaikutusta osakekohtaiseen voitonjako-osion suuruuteen osinkoa jaettaessa. Päätöksen vastikkeettomasta osakepääomasijoituksesta tekee osakeyhtiön hallitus. Tehty osakepääomasijoitus ja sen myötä syntynyt osakepääomankorotus tulee ilmoittaa kauppa- rekisteriin rekisteröitäväksi.

Sijoitus SVOP-rahastoon

Saatu pääomasijoitus on mahdollista merkitä yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon (SVOP) vahvistamaan yhtiön omaa pääomaa. Sijoitus perustuu osakeyhtiön ja sijoittajan väliseen sopimukseen, jonka syntymisen jälkeen sijoittajalla on velvollisuus suorittaa maksu sijoituksesta sovitulla tavalla. Yhtiön hallitus voi tehdä päätöksen SVOP-rahastosijoituksesta. Merkittäessä sijoi- tuksena saadut rahat SVOP-rahastoon ei osakeyhtiön tarvitse tehdä rekisteri-ilmoitusta, koska sen osakepääomaan ei ole tullut muutosta.

SVOP-rahasto kuuluu yrityksen vapaaseen omaan pääomaan. Kun yrityksen pääomatilanne on kohentunut ja yritystoiminta jatkunut kannattavana, on sieltä mahdollista jakaa ylimääräisiä varoja

takaisin omistajille huomattavasti helpommin kuin yhtiön sidottuun pääomaan kuuluvista eristä kuten osakepääomasta. Varojenjakoa SVOP-rahastosta voi aiheuttaa yrittäjälle verotettavaa tuloa. Aihetta käsitellään oppaassa tarkemmin varojenjakosiossa.

Pääomalaina

Pieniyhtiössä pääomalainan antajana voi olla yrityksen omistaja tai ulkopuolinen sijoittaja. Pääomalaina on aikaisemmin katsottu aina yhtiön vieraaksi pääomaksi, mutta nyt uudistuneen kirjanpitolain mukaan pääomalaina on mahdollista merkitä yrityksen omaksi pääomaksi taseessa. Jotta pääomalaina katsotaan omaksi pääomaksi, tulee sen täyttää oman pääoman kriteerit eli esimerkiksi lainasopimuksen tulee olla eräpäivätön. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä että sopimusta laadittaessa lainalle ei aseteta tarkkaa erääntymisajankohtaa.

Pääomalaina eroaa tavallisista lainoista siten, että sille voidaan maksaa korkoa ja lyhennyksiä vain yrityksen voitonjakokelpoisista varoista. Jos yrityksellä ei ole riittävästi vapaata omaa pääomaa käytettävissä ei pääomalainalle ole luvallista maksaa lyhennyksiä tai muita suorituksia.

Pääomalainaa voidaan käyttää yrityksen vakavaraisuuden kasvattamiseen ja oman pääoman lisäämiseen joustavammin kuin pääomasijoituksia. Oman pääoman ollessa menetetty luetaan se osaksi yrityksen omaa pääomaa.

4 VAROJENJAKO JA VEROTUS

Osakeyhtiöllä on monia tapoja jakaa varoja takaisin osakkaille. Yleisimmät varojenjako- muodot pienyhtiössä ovat osingonjako, palkanmaksu ja SVOP-rahastosta tehtävä jako.

4.1 OSINGOT

Osinkona voidaan jakaa vain yhtiöön kertyneitä voittovaroja. Jaettavaan määrään vaikuttavat siten tilikauden aikana syntynyt voitto sekä edellisten vuosien voittovarot, joita ei ole vielä jaettu ulos yhtiöstä aiempina vuosina.

Osinkotulon verotus

Osakkeen matemaattinen arvo = Yhtiön nettovarallisuus jaettuna ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä

Parin vuoden takainen osinkoverotuksen muutos poisti mahdollisuuden nostaa yhtiöstä täysin verovapaita osinkoja. Nykyisen verotusmuodon mukaan jaettavan osingon jäädessä alle 8 % osakkeen matemaattisesta arvosta vuodessa sitä käsitellään kevyemmän pääomaverotuksen mukaan. Uutena piirteenä on myös velvollisuus tehdä osakkeenomistajalle ennakonpidätys osingosta ennen sen tilitystä saajalleen. Verokäsittely ja ennakonpidätyksen suuruus eri tapauksissa on koottu oheiseen taulukkoon.

Jaettava määrä	Verokohtelu	Osingon ennakonpidätysprosentti
Osinko enintään 8 % ja alle 150 000 € vuodessa	25 % osingosta pääomatuloa ja 75 % verovapaata	7,5 %
Osinko enintään 8 % ja yli 150 000€ vuodessa	85 % pääomatuloa ja 15 % verovapaa	28 %
Osinko yli 8 %	75 % veronalaista ansiotuloa ja 25 % verovapaata	Ei erillistä ennakonpidätystä, osinkotulo verotetaan yhdessä muiden ansiotulojen kanssa

Pääomatuloverotukseen on tullut muutoksia vuoden 2016 alusta. Veroprosentti säilyi 30, mutta korotetun veron alaraja on laskettu 30 000 euroon ja veroprosentti nostettu 34. Ansiotuloja verotetaan progressiivisen veroasteikon mukaan, jossa ansiotulojen kasvaessa myös veroprosentti kasvaa.

Yhtiön nettovarallisuus

Yhtiön nettovarallisuus tarkoittaa yhtiön kaikkia varoja vähennettynä velkojen määrällä. Tässä yhteydessä velaksi katsotaan myös osakkaalta saatu pääomalaina. Nettovarallisuus lasketaan aina osingon nostettavissaolovuotta edeltävänä vuonna päättyneen tilikauden taseen mukaan. Eli jos tilikausi on päättynyt 31.12.2015 ja osingonjakopäätös tehdään vuoden 2016 alussa, käytetään nettovarallisuudenlaskennan pohjana 31.12.2015 päättyneen tilikauden tasetta.

Jos yrityksellä on murrettu tilikausi, matemaattinen arvo lasketaan edeltävänä vuonna päättyneen tilikauden tilinpäätöksen perusteella. Jos tilikausi päättyy esim. 31.3.2016 ja osingonjakopäätös tehdään tämän jälkeen, lasketaan osakkeen matemaattinen arvo 31.3.2015 päättyneen tilikauden taseen perusteella.

Osakeyhtiöllä on erilaisia mahdollisuuksia kasvattaa nettovarallisuuttaan, joista on hyvä olla tietoinen sillä nykyisessä osinkoveromallissa nettovarallisuus vaikuttaa vahvasti osingosta verovapaana saatavaan osaan. Nettovarallisuuden kasvattaminen on mahdollista jättämällä osa voittovaroista yritykseen sisälle eli jätetään osa voitosta jakamatta osinkoina. Muita nettovarallisuuden määrää lisääviä tapoja ovat lisäpääoman sijoittaminen yritykseen sekä pääomalainan muuttaminen osakepääomaksi. Nettovarallisuus kasvaa välillisesti myös yhtiön varallisuutta kasvattamalla eli esimerkiksi hankkimalla yrityksen nimiin koneita ja kalustoa tai erilaisia arvopapereita. Mahdollisen yrittäjälle maksettavan palkan määrän muuttamisella ei ole juurikaan vaikutusta nettovarallisuuden koon.

4.2 PALKKA

Omistajan työskennellessä yrityksessä voi hän halutessaan nostaa yrityksestään varoja palkkana. Palkan nostaminen on yrittäjälle joustava tapa nostaa varoja yhtiöstä. Yrittäjän on mahdollista itse päättää kuinka usein ja säännöllisesti hän palkkaa nostaa. Palkan määrälle ei ole asetettu tarkkoja rajoja niin kauan kuin se ei ole suhteettoman suuri työnkuvaan nähden.

Yrittäjällä on velvollisuus maksaa YEL-maksuja eli yrittäjän eläkemaksuja eläkevakuutusyhtiölleen. Maksujen suuruus pohjautuu YEL-työtuloon, jonka suuruus arvioidaan sen mukaan mitä yrittäjän yhtiössä tekemästä työstä jouduttaisiin maksamaan vastaavat taidot omaavalle ulkopuoliselle henkilölle. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa yrittäjän osakeyhtiöstä todellisuudessa nostama palkka ja YEL-työtulo ovat erisuuruiset.

Palkan maksaminen YEL-osakkaalle on myös yrityksen kannalta kohtuullisen edullinen vaihtoehto, sillä tällaisen henkilön palkasta ei mene juurikaan sivukuluja. YEL-osakas on henkilö, joka on osakeyhtiössä johtavassa asemassa ja omistaa yrityksen äänimäärästä tai osakkeista yksin yli 30 % tai yhdessä samassa taloudessa asuvien perheenjäsenten kanssa yli 50 %.

Palkan verotus

Saatu palkkaa verotetaan ansiotulona ja vero muodostuu kunnalle ja valtiolle maksettavasta tuloverosta. Valtionveron määrä kasvaa portaittain tulojen määrän kasvaessa kunnallisveroprosentin pysyessä samana tulojen määrästä riippumatta.

Huomioitaessa palkasta myönnettävä työtulovähennys ja muut vähennykset, joutuu valtionveroa maksamaan käytännössä vasta noin 32 160 euron palkkatulosta. Kunnallis- ja kirkollisveroa maksetaan, kun palkkatulos ylittävät vuodessa noin 12 700 euroa. Sairausvakuutuksen päivärahamaksua 2,25 % (v.2016) maksetaan työtulosta heti ensimmäisestä eurosta lähtien.

Palkkana vai osinkona?

Suunniteltaessa varojenjaon suhdetta ja muotoa tarkastellaan asiaa usein yrityksen ja osakkaan yhteisverorasituksen kautta. Kun yrityksestä nostettavissa oleva summa jää alle 30 000 euron on se usein kannattavaa nostaa yrityksestä ulos palkkana, sillä yrittäjän veroprosentti jää tällöin alle 20 % jonka yhtiö joutuisi maksamaan yhteisöveron muodossa tehdessään voittoa.

Mikäli yritys haluaa jakaa osinkoja osakkailleen, on se osakkaiden kannalta verotuksellisesti kannattavinta tilanteessa jossa osinkoa jaetaan vain 8 % osakkeen matemaattisesta arvosta. Tällöin summa jää kevennetyn pääomatuloverotuksen piiriin ja yhteisveroprosentiksi yhtiön ja osakkaan osalta tulee noin 26 %. Seuraavan sivun taulukkoon on kerätty palkan ja osingonjaon hyviä ja huonoja puolia.

PALKKA	OSINKO
<ul style="list-style-type: none"> + yritykselle verovähennyskelpoista kuluja verotuksessa + ansiotulovähennys kunnallisverosta + tulonhankkimisvähennys ansiotuloista + mahdollisuus saada säännöllisesti tuloja yhtiöstä – yhtiön maksettavana sosiaaliturvamaksu 2,12 % palkasta (v. 2016) – 100 % veronalaista ansiotuloa 	<ul style="list-style-type: none"> + ei tarvitse maksaa sosiaalikuluja + osa osingosta pääomatuloa (kevennetty pääomatuloverotus) + ansiotulo-osingosta verovapaata tuloa 25 % + mahdollista saada ansiotulovähennys kunnallisverosta – ei pienentävää vaikutusta yhtiön verotukseen – ei mahdollisuutta tulonhankkimisvähennykseen

4.3 SVOP-RAHASTOSTA JAKO

SVOP-rahasto muodostuu pitkälti sinne siirretyistä pääomasijoituksina saaduista varoista. SVOP-rahastosta tehtävää varojenjakoja verotetaan luovutuksena, kun varoja palautetaan sijoituksen tehneelle osakkaalle ja alkuperäisestä sijoituksesta on kulunut enintään 10 vuotta. Osakkaan tulee voida esittää luotettava selvitys, että kyse on pääomasijoitusten takaisinpalauttamisesta. Mikäli luotettava selvitys ei ole antaa tai sijoituksesta on kulunut yli 10 vuotta, verotetaan SVOP-rahastosta tehty varojenjako osinkoverotuksen mukaan.

Luovutusvoittoa eli verotettavaa tuloa laskettaessa osakkeen hankintameno vähennetään varojenjaon määrästä. Varojenjaosta voi siten syntyä verotettavaa tuloa vasta kun hankintameno määrä ylittyy.